

рівень соціально-культурного розвитку і життя населення, як на селі, так і у місті.

У районі торгівля здійснювалася районною споживчою спілкою, до складу якої входили: Андріяшівське, Глинське, Великобубнівське, Овлашівське, Перекопівське, Плавинищанське, Роменське, Смілівське сільські споживчі товариства.

При райспоживспілці були: комбінат громадського харчування, Смілівський і Андріяшівський хлібопекарські заводи, заготівельна контора, невеликі цехи по виготовленню безалкогольних напоїв і ковбасних виробів та торгівельний підрозділ райспоживспілки, що організовував торгівлю для мешканців Ромен, - «Міськкоопторг».

Наслідки роботи торгівлі у районі бажали б бути кращими. Показники райспоживспілки на фоні обласних були непогані, але у селі потрібно було покращувати роботу. Там - своя оцінка роботи торгівлі. Для деякого зрушення у покращенні роботи сільських споживчих товариств на базі Перекопівського сільського споживчого товариства, де непогані магазини і робота організована краще інших, був проведений показовий семінар-навчання.

Запросили голів сільських рад, голів сільських споживчих товариств, керівників колгоспів і директорів радгоспів, секретарів партійних організацій. Показали організацію торгівлі, її форми і методи. Організацію заготівлі лишків продукції у населення, упорядкування території та інше. У просторому, одному з кращих Будинків культури не тільки як споруди, а й за змістом роботи, намітили конкретні заходи. Всі переконалися, на прикладі перекопівчан, що і у наших, сільських, нехай і у складних умовах, можна сільських мешканців обслуговувати значно краще. Цей семінар дав помітний поштовх. Інтенсивніше будувалися магазини, проводилася їх спеціалізація, поліпшилася якість обслуговування. Результативно, уміло організовував роботу райспоживспілки після Косаревського І.П. Іван Якович Ліхницький - людина відповідальна, дійова, господарник. Помітно: всі показники, за якими оцінювалася робота спілки, стали кращими в області. І постало питання забрати його на роботу до Облспоживспілки заступником голови. Пройшло багато часу, відбулося

безліч подій, про які пригадую. Напевне, я знав краще інших, як Ліхницький не хотів залишати райспоживспілку і переходити на роботу до Сум. Він говорив: «то не по мені робота, я привик працювати, а не керувати». Але була партійна дисципліна. Він працював заступником голови облспоживспілки. Проте, через деякий час повернувся у рідні Ромни. Недовго після Ліхницького Райспоживспілку очолював Грибовод Григорій Павлович. Працювати після умілого організатора торгівлі у районі, яким був Ліхницький, Грибоводу було важко, не під силу. Показники погіршувалися, і виникла потреба його замінити. На голову правління Райспоживспілки був рекомендований Василь Михайлович Тимків, який до того працював заступником начальника Роменського управління торгівлі.

Перехід з міста у село мав, звичайно, свої наслідки, йому не легко було перебудуватися. Проте, він зумів освоїти організацію торгівлі на селі і працював чи не найдовше на цій посаді від своїх попередників. Та його спіткала трагічна доля.

У Ромнах забезпечення організації торгівлі здійснювало міське управління торгівлі. Працював «Военторг», обслуговував, в основному, військовослужбовців ракетної дивізії. Відділи робітничого забезпечення (ОРСи) НГДУ, НОД-4, «Сумпромбуд», міжрайонна база облспоживспілки, база «Облспоживмебельдержторгу».

Управління торгівлі у місті очолювали: Савченко Іван Панасович, Грек Анатолій Андрійович, Леонід Сорока.

Роздрібний товарообіг державної і кооперативної торгівлі, включаючи і громадське харчування, по місту Ромни за 1988 рік склав 71,9 мільйона карбованців. По району - 42,2 мільйона карбованців. Товарообіг на душу населення по місту - 1332 карбованці і по селу - 745 карбованців.

Одним з показників зростання добробуту населення було і буде побутове обслуговування і особливо - на селі. Чому створювалися умови для його розвитку? Тому, що побутове обслуговування мало у своїй основі поступову заміну окремих видів домашньої роботи, заміни її суспільними формами. Побутове обслуговування сприяє ліквідації нерівності, в першу чергу, жінок у побуті міста і села. Вирівнювання побутових умов життя населення від місця проживання. Правди ніде діти, якщо порівнювати місто і село, то вони були, є і будуть. Зміняться на кра-

ще, при вдосконаленні і високому рівні побутового обслуговування. Сподіваюсь, колись буде. Спільно з торгівлею, громадським харчуванням, дитячими установами, житлово-комунальним господарством підприємства побутового обслуговування поступово заміняли окремі елементи домашньої роботи. Це мало і матиме велике значення для підйому села в економічних і культурно-побутових відносинах, а також для уповільнення процесу міграції сільського населення в міста. Розширення побутового обслуговування сприяло поліпшенню використання вільного часу і особливо, підкреслю, у жінок, підвищенню культурного рівня у широкому розумінні, кращій організації відпочинку. Для вирішення питання побутового обслуговування населення, як і скрізь, працював Районний комбінат побутового обслуговування. Комбінат обслуговував місто і район. При ньому працювали майстерні і комплексні приймальні пункти. В багатьох селах ця служба приживалася важко. Не тільки через відсутність кадрів за спеціальністю, а й нерозуміння окремими головами сільських рад і керівників господарств важливості цього питання. Вже у середині 80-тих років у кожній сільській раді району була служба побуту, чи то побутові майстерні, чи то комплексні приймальні пункти. Вони приймали замовлення і відправляли для виконання у місто. Майстерні надавали послуги з індивідуального пошиття і ремонту одягу, ремонт складної побутової техніки, пошиття і ремонт взуття. Послуги перукарень, фотопослуги, ремонт і житлове будівництво.

У колгоспах створювалися комбінати комунального обслуговування. З часом був прийнятий закон «Про індивідуальну трудову діяльність». Передбачалося, що цей захід покращить стан справ і у побутовому обслуговуванні населення. У 1987 році у Смілому, за ініціативи і підтримки начальника Райпобуткомбінату Лебедевої Тетяни Костянтинівної, був створений кооператив «Битовик». Побутових послуг сільському населенню у 1988 році було надано на суму 1,7 мільйона карбованців, у місті - на суму 2,2 мільйона карбованців. На душу населення у 1990 році надавалося послуг у місті 16,2 карбованця, у селі - на 14,6 карбованця. У системі було зайнято більше 500 осіб.

Робота щодо поліпшення задоволення соціальних і духовних запитів селян велась цілеспрямовано у кожному колгоспі, радго-

спі, у селах району. Приміром, у колгоспі ім. Калініна за 1988 - 1989 роки побудували фельдшерсько-акушерський пункт, кафе, реконструювали баню, побудували швейний цех, сітроцех, у селі Новопетрівка відкрили музей знаному землякові - скульптору І.П. Кавалерідзе, в Анастасівці реконструювали музей К.І. Зеленко, газифікували село.

Аналогічне будівництво вели в усіх центральних селах господарств.

Протяжність автомобільних доріг з твердим покриттям по району у 1988 році дорівнювала 414 кілометрів, що складало 84 відсотки від загальної протяжності доріг. У 1988 році у районі було побудовано доріг з твердим покриттям 14,3 кілометри.

За 1988 рік середньоспискова кількість автомобілів у АТП - 15948 була 230, автобусів 122 і легкових таксомоторів 18. Коефіцієнт випуску грузових автомобілів був 0,624, а регулярності автобусів 0,98.

Вартість електричної енергії у сільській місцевості відпускалася на 1 січня 1990 року за тарифом 1 копійка за 1 кіловат-годину для освітлення, опалення житла, механізованого приготування кормів для домашньої худоби і птиці. Надавалося право користуватися електричною плитою.

Велика увага приділялася виробництву товарів народного споживання. За 1989 рік по місту вироблено товарів народного споживання майже на 171 мільйон карбованців, а по району - на 31 мільйон карбованців. По місту цей показник був один із кращих в області (місто було на другому місці), а по району, на жаль, посідали останні місця.

На кінець 1988 року у місті було 10 ощадних кас, в них розміщено 57 тисяч вкладів, на загальну суму 83 мільйони карбованців. Середній вклад був 1456 карбованців.

А в районі було 47 ощадних кас, де було розміщено 49 тисяч вкладів, на загальну суму 91 мільйон карбованців. Середній вклад був 1857 карбованців. Середній розмір вкладу по області серед районів був 1644 карбованці.

Що можна було купити, вірніше, які були ціни?

Досягнутий середньорічний рівень споживання на душу населення основних видів продукції по області мав такі показники:

	Раціональна норма споживання на 1990 р. по Україні (у кілограмах)	Спожито в середньому по області за 1986-1988рр. (у кілограмах)
М'ясо і м'ясопродукти	73	68,3
Молоко і молокопродукти	360	315,1
Яйця (ШТУК)	250	314
Картопля	108	226,5
Овочі і бахчові культури	185	107,5
Фрукти і ягоди	90	35,9
Цукор	38,7	50,5
Масло рослинне	13	10,2
Хлібопродукти	107	192,7

Якщо говорити про виробничу потужність і випуск основних видів продукції у місті Ромни і районі, то вона була така:

м'ясокомбінат виробляв м'яса 1 категорії без субпродуктів 22 тонни і 1 тонну ковбаси за добу;

хлібокомбінат міста випікав хліба і хлібобулочних виробів 79 тонн за добу, і більше 1600 тонн кондитерських виробів за рік;

пивзавод за рік виробляв пива 622 тисячі дал та безалкогольних напоїв - 397 тисяч дал (1дал-10 літрів). Всю продукцію фасували у скляну тару.

Роменський комбінат хлібопродуктів здійснював за добу помел пшениці 225 тонн. А Біловодський комбикормовий завод виробляв 500 тонн комбикормів і БВД (білково-вітамінні добавки).

Завод замінників цільного молока (ЗЦМ) за зміну виробляв: 25 тонн цільномолочної продукції, 12 тонн масла, 10 тонн замінників цільного молока, 2 тонни сухого цільного молока і 1 тонну мороженого. Консервний завод виробляв за рік 21,2 туб плодоовочевих консервів і 1200 тонн сушеної картоплі і овочів. (ТУБ- тисяч умовних банок. Умовна банка (УБ) 400 мл). Кондитерська фабрика за рік виробляла 23 тисячі тонн кондитерських і 7 тисяч тонн макаронних виробів.

Роменський коопзаготпром виробляв за зміну більше 500 кілограм ковбаси і 44,3 тисячі дал за рік безалкогольних напоїв.

Андрияшівський і Смілівський хлібзаводи випускали по 26 тонн хлібобулочних виробів за добу.

У післявоєнні роки і до 90-тих років минулого століття Ромни славилися виробництвом пива. Пивоварний завод був побудований

німецьким пивоваром Бриніхом на початку другої половини ХІХ століття, про що можна прочитати в багатьох джерелах інформації. Будували німецькі спеціалісти, поставили своє обладнання. Істина, напевне, повинна бути по середині.

У роменця Г.М.Тищенко збереглися архівні матеріали, які свідчать, що:

1. «Пивоваренный завод основан в Роменском уезде, село Лозовая хутор Романовщина в 1881 году. Производство: пиво и медоварение.

Фамилия основателя не установлена.

Источник: Перечень фабрик и заводов Министерства финансов, Департамент Торговли и Мануфактур. Фабрично-заводская промышленность России.

Издание: С.-Петербург.1897 год.»

2. «В 1912 году московская купчиха А.Н.Пахомова купила механический и пивоваренный завод вместе с землей мерою 25 десятин 1326 кв. сажен в г. Ромнах Полтавской губернии в местности под наименованием «Хутор Романовщина» по купчей крепости, совершенной 17 февраля 1912г. У Харьковского нотариуса Н.А.Дашкевича и утвержденной ст. нотариусом 12 марта 1912 года по реестру 3333. С тех пор объединенные предприятия владелицы А.Н. Пахомовой именуются «Георгиевские заводы». По версии в честь близкого родственника купчихи - Георгия Павловича Пахомова».

У 1907 році завод згорів. 1912 року на території розпочалось будівництво нового пивоварного заводу. Після смерті чоловіка, його дружина Пахомова здає недобудований завод в аренду. Завод арендатори добудовують, і з 1913 року виробляють пиво.

1924 року господарем стає Пахомова. Пивоваром у ті часи працював Ікін О.В., а після нього чех Новак. Певний час пивоваром працював німець Франц Жидло. Незадовго до початку війни він залишив Ромни і виїхав до Німеччини.

Під час війни завод був зруйнований. У другій половині 50-х, на початку 60-х років проведена велика робота по відновленню, будівництву і обладнанню заводу. І вже на початку 60-х років завод випускав майже 500 тисяч дал пива. У повоєнні роки головним пивоваром працювали Зінченко, Барський. Товарний знак Роменського пивзаводу зареєстрований у 1967 році.

У 80-х роках під безпосереднім керівництвом директора заводу Пономаренка Івана Петровича, котрий працював з 1971 року і до початку 90-х, завершена реконструкція заводу, установлені додатково нові бродильні чани, варильний агрегат, вступив у дію потуж-

ний цех хлібного квасу, встановлено ряд нових технологічних ліній, обладнання та інше.

Завод вийшов на проектну потужність з виробництва 520 тисяч дал пива на рік. Випускав безалкогольні напої, квас. Роменське пиво, як у довоєнні, так і післявоєнні роки, було визнане одним із кращих по якості не тільки на теренах Сумщини. Його виготовляли у скляній тарі та дубових спеціальних бочках. Але вже тепер його не покоштуєш. Відбулися зміни. У 2001 році нові власники завод перевели на випуск води, і він «поплив» по ній, чи то з нею, втратив обладнання, технологію і майстрів, немов і не було Роменського пива. Забувається.

І.П. Пономаренко

Тепер, як музейну рідкість, можна побачити етикетки з пляшок одного з кращих напоїв - Роменського пива, котрі збереглися у небайдужих до історії свого краю роменців.

Вихованню працюючих в трудових колективах, особливо молоді, в той період приділялася велика і особлива увага. Однак, не все було так і добре. Виховання і навчання працюючої молоді у трудових колективах - робота складна і відповідальна. Потрібно наголосити, що на селі непрацюючих фактично не було. Все населення працездатного віку було зайняте на виробництві, чи то у селі, чи то у місті. Навпаки, не вистачало людей, робочих рук. Коли хтось не працював, це відразу привертало увагу керівників села, влади і органів правопорядку. Особливо це було помітно на селі. Існувало таке поняття, як нетрудові доходи. Громадян, що займалися бізнесом, не було, слово «бізнес» було маловживане. Коли хтось намагався перепродати якусь річ дорожче, ніж він купив, - це називалося спекуляцією. Вважалося, що отримував нетрудові доходи, і за спекуляцію у великих розмірах притягалися громадяни до кримінальної відповідальності. Сьогодні такий вид діяльності називається бізнесом, а не спекуляцією. Потрібно було працювати і виробляти продукцію, матеріальні цінності, або працювати у сфері обслуговування, як-то торгівля, побут, громадське харчування, транспорт і таке інше. Працюючі у сфері народної освіти, охорони здоров'я, культури були на особливому рахунку. У сфері матеріального виробництва було багато зайнято працездатного населення. Всі працювали на загальну справу. Непрацюючий працездатний, без поважних причин, називався тунеядець. Тобто людина, яка жила за рахунок інших. Такі були виміри. Такі були правила і порядок. Такі були закони. Був інший державний устрій. Була інша держава, була інша оцінка зробленому.

Начальником міськрайвідділу міліції працював Марченко Василь Гаврилович, полковник міліції, якого я добре знав по роботі у Липовій Долині. Проте, у Ромнах відчував, що тієї настирливості і результативності наслідків роботи відділу, яку потрібно було мати у місті і районі, не було. Робив йому зауваження. Прокурором у місті працював Микола Федорович Вакула, у районі - Микола Миколайович Макаренко. Що-

понеділка запрошував їх на вісім годин ранку, щоб підбити підсумки роботи за тиждень службами. Аналізували, радилися, накреслювали плани на тиждень і перспективу. Такий постійний контроль давав свої позитивні наслідки. На постійному контролі була результативність роботи добровільних народних дружин, товариських судів, громадських пунктів охорони порядку, комісій по боротьбі з пияцтвом і алкоголізмом. Організація роботи з цими громадськими формуваннями в місті і районі була дещо слабшою і менш результативною, в порівнянні з липоводолинщиною. Вивчали досвід сусідів. Контроль за діяльністю цих формувань був покладений на заступників голів виконкомів міста і району. Буваючи в селах, спостерігав, вірніше, виявляв значні недоліки в роботі цих формувань. Був недовірливий контроль за їх роботою і відсутня практична допомога з боку виконкомів і міськкому партії. Очолювали ці формування на місцях, в трудових колективах не завжди підготовлені і відповідальні кадри. Відчувалося, що раніше із заступників голів виконкомів за це не завжди запитували в міськкомі партії. Та, правди ніде діти, заступники мали, звичайно, менший вплив на керівників сіл, господарств, трудових колективів, аніж перші керівні особи міста і району. Я запросив Чередніченка Віктора Федоровича і Овчаренка Івана Михайловича, висловив своє бачення результативності їхньої роботи. Розмова була відвертою, принциповою, вимогливою - особливо з заступником голови райвиконкому Овчаренком, який говорив складно, а робив конкретно з даного питання мало, якщо не менше.

Були висловлені серйозні зауваження на їхню адресу. Проте, та розмова примусила мене надати їм і практичну допомогу, щоб покращити справу. Для практичного вирішення покращення роботи було прийнято рішення, щоб громадські пункти охорони порядку очолили секретарі партійних організацій. Вважав, що це був їхній прямий обов'язок. А на голів сільвиконкомів поклали відповідальність за роботу комісій по боротьбі з пияцтвом і алкоголізмом. Переглянули і укріпили авторитетнішими кадрами голів товариських судів. Все це разом давало свої позитивні наслідки. Менше було проявів по-

рушення трудової дисципліни, не секрет - вони були і тоді, і допущених крадіжок, появи п'яних на робочих чи громадських місцях, звичайно, недоліків ставало менше. Був контроль, було почуття відповідальності, була дисципліна, була повага, без чого не може нормально працювати трудовий колектив, село. В сім'ї повинен бути порядок. Звичайно, було не все так гладко. Проте, окремі елементи виховної роботи в колективі, які сьогодні варто примінити, на мою думку, потрібно використати.

Йшов час. Марченко В.Г. вийшов на пенсію. Відділ очолив молодий, енергійний капітан міліції Боярчук Микола Іванович. Він через певний час був направлений на навчання до Академії, а відділ очолив Янголь Василь Петрович. З Василем Петровичем, якого я вважав за земляка (він народився у селі Кімличка Липоводолинського району), працював до 1990 року. Прокурор міста Вакула М.Ф. був направлений працювати прокурором міста Шостка. Його замінив у кінці серпня 1984 року Іван Степанович Озеров. Макаренко М.М. у 1985 році, як прокурор району, за допущені недоліки у питанні особистої поведінки не був рекомендований на посаду прокурора району. Прокурором району було призначено Северина Володимира Петровича.

Період, про який йде мова, був насичений різними подіями, особливо пов'язаними боротьбою з пияцтвом і алкоголізмом. За самогоноваріння притягалися винуватці до кримінальної відповідальності, якщо продавали самогон. Адміністративні органи накладали на них штрафи. Тому люди «добровільно» здавали самогонні апарати. Змагалися сільські ради, хто більше здасть.

Здавали старі самогонні апарати, інколи - і нові. Після кожної здачі старого обладнання, «основні фонди» оновлювалися, удосконалювалися. Апарати здавали, а самогон на селі був постійно і не в малій кількості. Не менше його було і в місті. Всі знали, що весілля без самогону не було, особливо на селі, коли гуляло усе село. Це легко можна було визначити, по кількості закупленого спиртного у магазині. Практикували проведення безалкогольних весіль. Не приживалося. Важко було

перебороти те, що було традицією впродовж багатьох років. А задум сам по собі був непоганий.

Людей, що зловживали спиртним, алкоголіків, за рішенням трудових колективів, де працював винуватець, чи то за рішенням органів правопорядку, направляли на примусове лікування від алкоголю. А тих, хто появлявся на вулиці у нетверезому стані, дружинники чи то міліція підбирали і відправляли до медвितверезників. Велась боротьба з п'янством. Велась боротьба, а не робота. Для цілеспрямованої і копіткої роботи роз'яснення шкоди зловживання алкоголем не були підготовлені ні верхи, а тим більше, низи. Складне це питання.

Напевне, не від добрих умов, в пошуках, можливо, і кращих форм роботи по боротьбі з п'янством, були створені медичні витверезники. Фінансувалися вони за рахунок місцевого бюджету. Створювалися на підставі рішення виконавчого комітету відповідної Ради. Приміщення для медичних витверезників також надавалися за рахунок місцевих Рад. Діяли медвितверезники відповідно до Положення та інструкцій, які затверджувалися МВС України.

Я працював у той період головою райвиконкому у Липовій долині. Доводилося вникати у суть нової справи.

Медвितверезниками надавалася «практична допомога», якщо можна так висловитися, громадянам, що знаходяться у стані сильного сп'яніння у громадських місцях. На медвितверезники покладалося завдання своєчасного вилучення на вулицях, як ми говоримо, у громадських місцях, на транспорті і в інших місцях осіб, які перебували у стані сильного сп'яніння, та проведення комплексних профілактичних заходів.

Штат працівників медвितверезників визначався згідно з типовим складом органів внутрішніх справ. Залежав від можливостей їх наповнення. Керував закладом начальник, який здійснював контроль за виконанням обов'язків своїх підлеглих, на підставі забезпечення дотримання ними законності. Керівник цього закладу підтримував зв'язок з державними органами та громадськими організаціями, розглядав скарги,

заяви громадян, ніс особисту відповідальність за організацію роботи медвितверезника, дисципліну, службову підготовку особового складу. Він також аналізував роботу медвितверезника. У закладі розроблялися профілактичні заходи, вносились пропозиції до державних органів, керівників підприємств, установ, організацій, комісій при виконавчих комітетах місцевих Рад для усунення причин, які призводили до пияцтва. Була прикована увага в певній мірі всіх до питання боротьби з пияцтвом. Присутність медвितверезників відчувалась не тільки для тих, хто зловживав алкоголем. Чи мало це позитивні наслідки? Так, мало. Звичайно, були недоліки, неполадки, порушення. Але працювали, вчилися.

Профілактикою пияцтва в медвितверезнику як загальною, так і індивідуальною, займався начальник профілактичного кабінету зі своїми підлеглими. Для здійснення цієї роботи використовувалося телебачення, преса, засоби наочної агітації. Схильні до зловживання спиртним були на обліку в трудових колективах. До них застосовувалися конкретні заходи, зокрема, організовувалися дні профілактики на підприємствах, в організаціях, учбових закладах, тощо.

Черговий інспектор, який підпорядковувався начальнику закладу та його заступнику, організовував і контролював роботу чергового наряду і екіпажів спецмедслужби. Він встановлював особистість доставлених, забезпечував їм своєчасний медичний огляд, здійснював контроль за поведінкою та станом їх здоров'я. Відповідав за збереження матеріальних цінностей, які вилучалися при потребі у тих, хто був доставлений у заклад. Інформував керівника закладу про стан справ, якщо було необхідно.

Для доставки в медичний витверезник осіб, які перебували у стані сильного сп'яніння, і ганьбили людину, створювалися екіпажі спеціальної медичної служби. Також залучалися позаштатні працівники міліції та народні дружинники. Доставлені підлягали медичному огляду. Складався акт, який був документом суворої звітності, котрий підписує черговий медвितверезника, медичний працівник та особа, яка їх доставила. В акті вказувалося, хто і звідки доставив п'яного, його стан

здоров'я, наявність документів, речей та цінностей. Якщо у доставленого були тілесні пошкодження, або він знаходився у несвідомому стані, йому надавалася перша медична допомога і його відправляли у відповідний медичний заклад. Після встановлення особи доставленого, були випадки, коли це було зробити не так просто, - проводилася реєстрація у спеціальному журналі. При відсутності документів дані про нього установлювалися через адресне бюро або іншим способом. Якщо особа не встановлена, але є підозра, що ним вчинено злочин, то його після медвитверезника направляли до відповідного органу внутрішніх справ. Згідно зі спеціальною інструкцією доставлені до медвитверезника підлягали санітарній обробці. Їм надавалась медична допомога. Після такої проведеної необхідної, як передбачалося, роботи, затриманих розміщували в палатах медвитверезника. Палати мали вигляд звичайних лікарняних. Якщо затримані не підкорялися працівникам медвитверезника, вели себе непередбачено і агресивно, то до них застосовувалося силові заходи, аж до зв'язування, про що складався акт і робився запис у реєстраційному журналі.

Зв'язування допускалося на термін - не більше двох годин - під контролем медичного працівника. Утримання затриманого залежало від стану витверезення, але не повинно перевищувати 24 годин. Потім до особи застосовувалося адміністративне затримання до трьох годин для профілактичної та виховної роботи. При звільненні з медвитверезника оформлявся протокол про адміністративне правопорушення. Протокол направлявся в підвідомчі органи за місцем роботи, чи то проживання.

Якщо правопорушення підпадало під дію законодавства по охороні громадського порядку, то протокол направлявся в органи внутрішніх справ за місцем проживання порушника. Виписку за заключенням лікаря проводив черговий, який повертав вилучені документи, речі, цінності.

За надані медвитверезником затриманому «послуги» такі, як санітарну обробку, постільну білизну та інші послуги бралася плата, згідно встановлених розцінок. При відсутності у

порушника коштів, йому пропонувалося добровільно заплатити встановлену суму у десятиденний строк. Коли ці кошти своєчасно не було сплачено, вони вилучалися в примусовому порядку на основі виконавчого припису нотаріальних органів.

Була така форма роботи з її недоліками, а, можливо, і перевагами. Була. Щось робилось, не заперечую, було багато у цьому поганого. Відкинули, осудили, заплямували з багатьма епітетами, як пережиток минулого. Це вміємо. Що пережиток і що минулого - то це вірно. А от що нічого не робиться, щоб менше було п'янства, а навпаки - на кожному кроці створені умови. Пийте. Менше бачитимете... І п'ють... Окремі вже дійсно нічого не бачать. А чи не доведеться повертатися до того, вже давно минулого, пережитого?

Щось та змусило тоді ті методи приміняти. Всеодно настане час, якщо не дійдуть владні структури самі, - примусить народ. Рятуватись і рятувати від п'янства потрібно, особливо село. Та й не тільки село.

Коли працював над спогадами, виникла потреба зателефонувати знайомому сільському голові. Доброму давньому приятелеві, непоганому господарю, як говорять, землякові. Поцікавитися, як справи, що нового у селі. Поговорити про наболіле мені питання, а яка ж перспектива села, що нового. Набирав номер його службового телефону декілька разів, набирав телефон секретаря ради, але марно. Час був робочий. Подумалось, проводять якийсь захід, мало чого може бути у селі. Зайняті справами. Через деякий час повторив. Телефон не відповідав. Мобільний також мовчав, був іншого оператора. Вирішив: зателефоную вечором по мобільному, нашвидку дізнаюся, можливо, щось трапилося. Час у турботах злинув швидко. І не так вже й пізно, вечором, зателефонував. Привіталися. Повідомив йому, що протягом дня не зміг дотелефонуватися йому на роботу, ніхто не відповідав. Негаразд із дисципліною, пане шанований голово, навіть чергового немає, а, якщо, не доведи, Господи, що-небудь трапиться, - говорив я, посміхаючись. - Приятель відповів не зразу. З дисципліною немов би і все гаразд, з коштами погано, - від-

повів він пригніченим голосом. Телефон у сільській раді відключили за неуплату. Такої відповіді я не чекав, подумав: жартує. Не те, що не чекав, а не міг уявити, що сільського голову, обраного сільською громадою, як сьогодні говорять, не виборцями, не людьми, не мешканцями села, а - громадою, наголошу - голову виконкому і голову ради народних депутатів села, сільську найвищу територіальну владу, позбавлять можливості зателефонувати у справах мешканців села до служб райцентру, за неуплату. А що? Вірно, ринкові відносини, не якийсь там базар. Головне - працювати незбитково собі, приватній кишені, а сільський голова потерпить, подумаєш, влада. Так діють окремі, думають, що взяли Бога за бороду. Але, повірте, тримати Бога за бороду довго всеодно не вдасться, руки колись стомляться та і Богу набридне, коли багато триматиметься, - не стерпить.

Пригадую, зимою у січні 1944 року, на другий день після звільнення мого рідного села від фашистів, які грабували село майже три роки, у ще холодному і необлаштованому приміщенні сільської ради працював телефон. І чи могло тоді прийти комусь в голову, щоб у влади відключити телефон - за несплату? Не знаю, можливо, я тоді чогось не розумів, бо був ще малим. А сьогодні, вже проживши немало, цього зрозуміти також не можу. Слова важко підібрати, щоб дати цьому явищу оцінку. Залишу на розсуд тим, хто прочитає ці рядки.

Активно діяли добровільні народні дружини (ДНД) - громадське формування, створене з метою сприяння правоохоронним органам у забезпеченні правопорядку. Перші такі добровільні формування виникли давно. Ще у 1930-х роках почали з'являтися бригади сприяння міліції. Вперше створені ДНД у 1958 році на Донбасі. Працівники підприємств добровільно вийшли на вулиці для підтримання порядку в громадських місцях. Ініціатива була підтримана іншими великими містами. Потім була прийнята постанова Уряду країни «Про участь трудящих в охороні громадського порядку в країні» (1959). У 1961 році було прийнято Положення «Про доброві-

льні народні дружини з охорони громадського порядку» на території України. Керівництво ДНД здійснювали представники партійних і комсомольських організацій.

Згодом затвердили положення про нагрудний знак «Відмінний дружинник УРСР». Дружинники перед вступом до ДНД складали урочисту присягу. Дружинники користувалися правом безкоштовного проїзду в громадському транспорті. Активним дружинникам додатково до відпустки надавалося біля трьох днів. У цей період в Роменському районі діяло біля двох тисяч дружинників, не менше - і у Ромнах. Це мало свої позитивні наслідки.

Тепер можна критикувати таку форму роботи, і, звичайно, є ще в живих ті, кого дружинники затримували, коли щось поцупив, або поведився непристойно у громадських місцях. Хто себе гудитиме.

Проте, щось робилось і, напевне, головне було у тому, що громадськість вболівала за порядок і брала участь у його наведенні.

Діяли і товариські суди. Товариський суд був, як форма «участі громадян у самоуправлінні». «Положення про Товариські суди» затвердила Президія Верховної Ради УРСР 15 серпня 1961 року. Товариські суди створювались на підприємствах, в установах, колгоспах, школах, при будинкоуправліннях, в сільських населених пунктах, тощо. Обиралися товариські суди на загальних збори колективу у складі 5 - 12 осіб, строком на два роки. Суд діяв в складі не менше 3 осіб. На засіданні завжди були присутні члени колективу, які могли ставити запитання, висловлювати свою думку. До компетенції товариських судів належали спірні майнові справи до 50 карбованців, суперечки про порушення дисципліни праці, незначне пошкодження спільного інвентаря, порушення гро-

Значок дружинника

мадського порядку, хуліганство, дрібна крадіжка, спекуляція, тощо. Справу могли завести добровільно сторони, керівництво підприємств, установ, міліція чи народна дружина, органи прокуратури й суду.

Товариські суди виносили громадський осуд (догану), зобов'язували винного до відшкодування потерпілому чи то за нанесені збитки могли накладати кару до певної суми, пропонувати адміністративні заходи й кримінальне покарання. Про свою діяльність вони звітували перед зборами колективу, збори могли замінити членів товариського суду достроково. Члени товариського суду працювали на громадських засадах. Товариський суд не належав до системи державного правосуддя. Апеляція, як така, не існувала. Проте, судові виконавці могли залучатися до виконання рішень товариських судів. Пригадуючи той період, потрібно сказати, що товариські суди відігравали велику роль при вихованні членів трудового колективу, мешканців села. Потрапляти на товариський суд ніхто не хотів, інколи були ладні відповідати у народному суді за скоєний проступок, аніж перед товаришами і колегами по роботі в присутності їх в неمالій кількості, що було зазвичай.

Практична допомога, організація роботи, навчання товариських судів здійснювали голови районного і міського суду.

На початку 1960-х років було прийнято низку партійно-урядових постанов. Серед них - «Про заходи по здійсненню планомірного переустрою сіл в УРСР», де йшлося про розвиток, головним чином, центральних садиб укрупнених колгоспів та радгоспів і визначалася група «перспективних» сіл, в яких мала вестися комплексна забудова за типовими проектами.

На перший погляд, немов і добре. Проте, розвиток соціальної інфраструктури, як сьогодні мовимо, передбачався лише в тих селах, де мешкало понад 200 осіб. Тому значна кількість сільських поселень, тим більше, що у нашій місцевості багато хуторів, потрапляла до «неперспективних».

Потрібно сказати, що значно раніше, ще при земських управах центральним селам приділялася більша увага, якщо не головна. Так велося, так було, напевне, була у цьому потреба, і від цього важко відмовитися.

На початку 60-тих я працював головою колгоспу на липоводолинщині. Нашого господарства це, в якійсь мірі, також стосувалося. До його складу входили, окрім села Підставок, центральної садиби і менші села - Слобідка і Мельнеки. На підставі вищезгаданої постанови та інших, ставилося питання про розроблення й прийняття цільової державної програми, котра стимулювала б переїзд працездатного населення з неперспективних сіл, особливо хуторів, у сільську місцевість, де було недостатньо робочої сили. Передбачалося створювати необхідні умови для життя й праці на нових місцях.

Але все це не було реалізовано, в силу різних причин, як об'єктивних, так і суб'єктивних. Яких було більше, тепер пізно аналізувати. Намічене не було реалізоване і давало про себе знати. Особливо там, де місцеві керівники різних рівнів не розуміли, чим задумане і нереалізоване повернеться, які будуть наслідки. Потрібно розуміти, що в тих умовах не все і залежало від місцевих керівників.

Вже у 1980-ті роки, коли працював у Ромнах, розпочався перегляд переліку «неперспективних» сіл. У окремих областях були прийняті постанови, щоб не руйнувати системи розселення, не дозволяти необґрунтованого закриття шкіл, лікувальних та дитячих дошкільних закладів, магазинів, клубів, тощо.

За матеріалами роменського райвиконкому, які були розроблені у середині 70-тих, за спеціальною методикою, у районі було визнано 86 сіл перспективних і 65 неперспективних. Певди ніде діти, не раз було, що спочатку зробимо, а потім думаємо. У підтвердження сказаного, вже у травні 1982 року було розроблено й прийнято першу, а 1987 року - другу Державну Комплексну програму соціальної перебудови сіл в Україні на період до 2000 року. Аналогічні програми були ро-

зроблені в областях і районах. Почали їх активно здійснювати.

На Сумщині з Путивльського району в 1983 році почалося відродження «неперспективних сіл». Цей досвід був підтриманий всіма районами області і мав непогані наслідки.

Велика робота усередині 80-тих років велася і у нашому Роменському районі по будівництву житла, благоустрою сіл, розвитку мережі закладів торгівлі, побутового обслуговування, культури і таке інше. Про це свідчить проведена у червні 1985 року на базі сіл Гаї, Гришине, Борозенка, Вовківці обласна практична конференція з соціального розвитку сіл.

А через рік - у червні 1986 року на базі сіл: Андріяшівка, Біловоди, Великі Бубни, Гришине, Левченки, Перекопівка, Пустовойтівка, Ріпки був обласний семінар-навчання по організації торгівлі і побутового обслуговування сільського населення. У серпні 1986 року у колгоспі «Комуніст» (село Бобрик) проходив обласний семінар керівників, спеціалістів, кращих тваринників області з питань продуктивної організації роботи галузі тваринництва.

Влітку 1987 року на базі закладів культури сіл: Бобрик, Борозенка, Перекопівка, Пустовойтівка проведений обласний семінар-навчання по організації культурного дозвілля сільського населення. У травні 1988 року на базі кращих лікувальних закладів у селах: Андріївка, Андріяшівка, Біловоди проводилося обласне навчання по організації охорони здоров'я у сільській місцевості.

У кінці червня 1988 року у Ромнах відбулася обласна нарада директорів шкіл, де переймали досвід роботи міста і району по підготовці шкіл до навчального року, організацію благоустрою території сільських шкіл. Взимку 1989 року відбувся обласний семінар керівників культурно-спортивних комплексів міст і районів області. Місто і район були ініціаторами по створенню таких комплексів. У Ромнах він був створений вперше в області і плідно працював.

 У Р Я Д О В А Т Е Л Е Г Р А М А	
ДЛЯ ПОЛНОГО АДРЕСАТА	
ПРИКОМ: 29/4-1465 Б.л. № 338 5 Прислано:	ПЕРЕВЕДЧА: № _____ № документа _____ Серийный _____
А ПРАВИТЕЛЬСТВЕННАЯ РОМНИ СУМСКОЙ ГОРКОМУНХОЗ — ТОВАРИЩУ ГАРКАВУ МУ —	
ПР КИЕВ 35/1802 65 29 1 20 Ч=	
РОМНИ СУМСКОЙ ГОРКОМ ПАРТИИ ТОВАРИЩУ КЛИМОВУ РОМНИ- СУМСКОЙ ГОРКОМУНХОЗ ТОВАРИЩУ МАЙБОРОДЕ МИНИСТЕРСТВО ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА ГОРЯЧО ПОЗДРАВЛЯЕТ ЗА КОЛЛЕКТИВЫ ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА ПРИСУЖДЕНИЕ ТРЕТЬЕГО МЕСТА ГО РОДУ РОМНИ РЕСПУБЛИКАНСКОМ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОМ СОРЕЗНОВАНИИ БЛАГОУСТРОЙСТВУ ГОРОДОВ ЗА 1 КВАРТАЛ 1984 ГОДА И ТРЕТЬЕЙ ДЕНЕЖНОЙ ПРЕМИИ ТУЖ ЖЕЛАЕМ ДАЛЬНЕЙШИХ УСПЕХОВ РАБОТЕ ПО КОМПЛЕКСНОМУ РАЗВИТИЮ ГОРОДСКОГО ХОЗЯЙСТВА, УЛУЧШЕНИЮ КОММУНАЛЬНО- БЫТОВОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ НАСЕЛЕНИЯ ТУЖ=МИНИСТР ПЛОЩЕНКО=	

У питанні благоустрою місто працювало активно і було прикладом для населених пунктів району.

Про певні успіхи, які були досягнуті колективом житлово-комунального господарства міста, свідчить Урядова телеграма. За цими короткими офіційними рядками криється велика і наполеглива копітка робота колективу, житлово-комунального відділу, котрий очолював Є.М. Гаркавий.

З вище викладеного видно, що робота по благоустрою сіл, торгівлі, побутовому обслуговуванню, охороні здоров'я, спорту, у закладах культури, народної освіти була непоганою, коли на нашому досвіді обласні служби навчали інших.

Я далекий від того, що все було зроблено. Все пізнається і оцінюється у порівнянні. Навпаки, це придавало сили, вселяло

впевненість, що ми можемо працювати краще інших. Ще живі свідки і учасники тих подій, які пам'ятають, що ставили завдання ми перед собою складні, старалися їх втілювати в життя і завжди давали реальну оцінку зробленому.

Ми жили, працювали серед людей і бачили, як багато потрібно ще працювати, щоб краще жилося.

У ті часи кращий досвід трудових колективів вивчали. Вивчали з ціллю запровадження.

І коли приїздили представники з усіх районів області, керівники районів, сільських і селищних рад, колгоспів і радгоспів, управлінь, відділів, керівники підприємств - це накладало на керівників району і міста велику відповідальність.

І особливо на керівників колективів, на базі яких проводили такі заходи. Це спонукало працювати краще, мати добрі наслідки. Була відповідна і гордість, відчуття у всіх, що наслідки нашої праці кращі, ніж у інших.

Найбільше задоволення від проведеної роботи було і в мене не тільки за зроблене, а й за те, що керівники сіл, особливо колгоспів і радгоспів, трудових колективів міста вірили і були спроможні вирішувати питання поліпшення життя на селі. Змінювалася свідомість і розуміння оцінки зробленого. Чи давала така цілеспрямована, відповідальна, постійна, нелегка робота наслідки? Давала.

Коли почали розширювати житлове й соціально-культурне будівництво, газифікацію сіл, вирішувати питання загального благоустрою населених пунктів, створювати робочі місця, будуючи нові виробничі потужності, починаючи з середини 80-тих років, відтік сільського населення, зокрема, у районі уповільнився.

За 1990 рік був вже, правда, незначний приріст сільського населення і загальна кількість його становила 54,3 тисячі чоловік, проти 53,9 тисяч чоловік у 1989 році.

Проте, в першій половині 90-тих відбулися великі зміни, було не до програм, які намічали до 2000-го року.

Їх непередумано відкинули, як і решту не таких і поганих планів, які було бажано б здійснювати. Нового нічого не запропоновано, а про те, що було у планах, забули.

Вітер змін, не до кінця продуманих на початку 60-тих років і головне - не підкріплених достатньо організаційно і матеріально, хвилю поніс. І та хвиля накоїла багато неприємного, вдарились об стіни неперспективних сіл.

Відштовхнувшись від них, покотилася неперспективним розголосом та і діями. І зробити, повернути до напрацьованого у районі досвіду соціального розвитку сіл, вже не було можливостей, та, напевне, головне, що не було бажання у тих, хто стояв на високих владних щаблях.

Складна ця тема спогадів. Ознайомлюючись з багаточисельними друкованими матеріалами тих часів, свідком яких я був (і не тільки свідком), а й не пасивним учасником тих подій, можна побачити різну оцінку. І кожен оцінює ситуацію так, як хоче те бачити сам. А не так, як було насправді і яка оцінка давалась тоді у тих умовах.

«Неперспективні» села були в усіх областях України. Упродовж 1972-86 років в Україні було знято зі статистичного обліку 1502 села. Зокрема, на Сумщині - 154.

Упродовж 1960-80-х років загальна кількість сіл в УРСР зменшувалася. У 1970 році налічувалося 31 280 сіл, а 1979 - 29 806 сіл. Лише за 1992-93 роки, вже після розпаду Союзу в Україні, зникло понад 2 тисячі сіл.

(Використана література: Л.В. Ковпак. Неперспективні села.)

Якщо поставити запитання, а чи проходив би відтік сільського населення і зникали б «неперспективні» села, коли б все залишилося по-старому і виконувалися намічені програми? Думаю, на певний короткий період дещо сповільнилося б, стабілізувалося. Але села неперспективні, скажемо, малі, віддалені зникали б і відтік сільського населення відбувався б. Сільське населення зменшувалося б, це - закономірний процес.

Більше чверті століття відділяє нас від тих днів, про які пригадую. Який стан тепер, кожен може проаналізувати, побувши у селі, поспілкувавшись із селянами.

Його видно неозброєним оком і далеко. Можна побачити і відчути дієвість, результати роботи місцевої влади у нових умовах. Позитивних змін поки що мало. Це - окрема і не проста тема, і я не ставлю мети робити аналіз сьогодення. Моя мета - пригадати окремі епізоди з життя сіл району, не так і далекого

минулого, проте швидкоплинного. Можливо, щось пригодиться для тих, хто працює на селі, і бажає залишити добрі сліди від своєї праці, які вже з'являються і будуть, у це я вірю.

Якщо пригадати роботу районної, міської і сільських рад, то вони керувалися «Положенням про обласну, районну, міську, районну у місті, сільську, селищну раду депутатів трудящих» від 31 травня 1957 року та прийнятими на його основі Законами «Про сільську і селищну Раду депутатів трудящих» від липня 1968 року і «Про міську, районну в місті Раду депутатів трудящих» від липня 1971 року.

У названих Законах висвітлювалися всі основні питання утворення і діяльності Рад, їхні права й обов'язки в різних галузях господарського, соціально-культурного і державного будівництва, послідовне розмежування компетенції між різними ланками рад. В цей період працюючи головою райвиконкому, повинен сказати, що зазначені законодавчі акти значно поживили роботу Рад, а також створили відповідне законодавче поле для їх діяльності.

Для зміцнення авторитету і посилення активності депутатів, їх відповідальності перед виборцями важливе значення мало прийняття Закону СРСР «Про статус депутатів Рад депутатів трудящих в СРСР» від 20 вересня 1972 року.

Нагрудний знак депутата районної ради

Права і обов'язки місцевих рад були розширені й конкретизовані у прийнятих 1979 року нових редакціях, зокрема, Законів про районну Раду народних депутатів УРСР; про сільську Раду народних депутатів УРСР, тощо. Строк повноважень місцевих Рад (за попередньою Конституцією - 2 роки, Конституція УРСР 1978 року збільшила до 2,5 років).

Розпорядчим органом місцевих рад була сесія, що спочатку скликала двічі на рік, але з часу прийняття Президією Верховної Ради УРСР Указу про скорочення строків між скликанням сесій від сер-

пня 1956 року з метою активізації депутатів і посилення колективності керівництва установлювалась регулярність скликання сесій - міські, районні, селищні і сільські Ради депутатів трудящих мали скликатися виконавчими комітетами не менше шести разів на рік, а сесії міських Рад депутатів трудящих у містах з районним поділом - не менше чотирьох разів на рік.

Виконавчим органом місцевої ради вважався обраний відповідною радою з числа депутатів, у складі голови, заступників голови, секретаря і членів комітетів виконком (облвиконком, райвиконком, міськвиконком). Докладно компетенція виконкомів визначалась законами про місцеві Ради народних депутатів УРСР.

Зокрема, виконкоми скликали сесії рад; сприяли депутатам у здійсненні їх повноважень; організовували виконання рішень рад і органів державної влади вищого рівня, наказів виборців; керували підпорядкованими їм органами управління.

Виконком вищестоящего рівня мав право скасувати рішення нижчестоящего. До повноважень місцевих рад належали: керівництво на своїй території державним, господарським і соціально-культурним будівництвом; затвердження планів економічного і соціального розвитку, місцевого бюджету і звітів про їх виконання; здійснення керівництва підпорядкованими їм державними органами, підприємствами, установами й організаціями; забезпечення дотримання законів, охорони державного й громадського порядку, прав громадян, сприяння зміцненню обороноздатності країни. У межах своїх повноважень місцеві ради приймали рішення, обов'язкові до виконання всіма розташованими на території відповідної ради підприємствами, установами й організаціями, а також службовими особами і громадянами.

Свою діяльність ради будували згідно з вимогами радянського часу. Їх робота перебувала під постійним контролем партійних комітетів. Рішення, що приймалися, погоджувалися з партійними комітетами. Інколи і приймалися спільні рішення партійного комітету, виконкому, комітетів профспілок і комсомолу.

Під кінець 80-тих років закони про основні права й обов'язки усіх ланок місцевих рад народних депутатів втратили силу.

З 9 квітня 1990 року набув чинності Закон СРСР «Про загальні засади місцевого самоврядування і місцевого господарства в СРСР».

Основна ідея цього закону полягала у переведенні місцевих рад з режиму єдиного державного керівництва в режим місцевого самоврядування. Верховним Радам союзних республік пропонувалось забезпечити розроблення і прийняття таких законодавчих актів, які б регулювали місцеве самоврядування республік.

Це завдання покладалося на Закон УРСР «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування» від 7 грудня 1990 року. Цей закон став останнім нормативним актом за радянських часів щодо місцевих рад і визначив засади місцевого самоврядування, правовий статус місцевих Рад народних депутатів, органів територіального громадського самоврядування, а також форми безпосередньої демократії.

Вперше були обрані голови районних, міських і обласної рад на постійній основі. На початку 1990 року у Роменському районі забезпечували діяльність розпорядчої і виконавчої влади:

Климов О.В.

Роменська Районна Рада народних депутатів:

Климов Олександр Васильович - голова районної Ради,

Хміленко Людмила Максимівна - заступник,

Члени президії Районної Ради:

Климов О.В. - голова районної Ради,

Хміленко Л.М. - заступник голови районної Ради.

Серіков Володимир Андрійович - голова народного контролю.

Харченко Микола Іванович - голова постійної планово-бюджетної комісії, голова виконкому Андріяшівської сільської Ради.

Сидоренко Анатолій Андрійович - голова постійної комісії по агропромислому комплексу, начальник Роменського міжрайонного племінного об'єднання.

Фецак Олексій Омелянович - голова постійної комісії по охороні здоров'я і соціальному забезпеченню, головний лікар Великобубнівської дільничної лікарні.

Шевченко Михайло Іванович - голова постійної соціально- культурної комісії, директор Салогубівської неповної середньої школи.

Сидоренко Михайло Петрович - голова постійної комісії по будівництву та благоустрою, начальник Роменського управління по експлуатації газового господарства.

Бондар Павло Миколайович - голова постійної комісії по соціалістичній законності і охороні громадського порядку, голова виконкому Великобубнівської сільської Ради.

Виконавчий комітет районної Ради у складі:

Рішняк Іван Миколайович - голова виконкому.

Дроб'язко Василь Михайлович - заступник голови виконкому по сільському господарству.

Овчаренко Іван Михайлович - заступник голови виконкому.

Юраков Володимир Тихонович - заступник голови виконкому.

Лаврик Павло Петрович - заступник, голова планової комісії.

Юхта Григорій Іванович - керуючий справами виконкому.

Дзига Григорій Андрійович - завідувачий фінансовим відділом.

Кулініч Іван Семенович - завідувачий відділом народної освіти.

Мусієнко Володимир Кирилович - головний лікар ЦРЛ.

Янголь Василь Петрович - начальник відділу внутрішніх справ.

Молошна Раїса Іванівна - завідувача відділом соціального забезпечення.

Шкурат Петро Павлович - директор радгоспу «Роменський».

Відділи виконкому і комітети очолювали:

Планову комісію - Лаврик Павло Петрович.

Економічного і соціального розвитку - Артюх Віра Олександрівна.

Фінансовий - Дзига Григорій Андрійович.

Рішняк І.М.

Народної освіти - Кулінич Іван Семенович.

Соціального забезпечення - Молошна Раїса Іванівна.

Внутрішніх справ - Янголь Василь Петрович.

Загальний - Даценко Олександр Михайлович.

Організаційно-інструкторський - Храпатий Віктор Федорович.

Відділ ЗАГС - Серкілова Раїса Миколаївна.

Районний архітектор - Левадний Віталій Степанович.

Комітет фізичної культури і спорту - Татаринів Володимир Миколайович.

Функціонувала центральна районна лікарня, в особі головного лікаря, яка практично перейняла на себе функції відділу охорони здоров'я, що були раніше, та інші районні служби: архів, побутового обслуговування населення, районне шляхово-ремонтне будівельне управління, районний вузол зв'язку, пошта, райспоживспілка з відповідними підрозділами, районна міжколгоспна будівельна організація, комунальна служба, районна комісія по охороні природи, районний підрозділ електромереж, тощо.

Роменська міська Рада народних депутатів.

Левченко Володимир Іванович - голова міської Ради.

Андрусенко Володимир Миколайович - заступник голови.

Президія міської Ради:

Левченко Володимир Іванович - голова міської Ради.

Андрусенко Володимир Миколайович - заступник голови.

Соловей Микола Михайлович - голова постійної мандатної комісії.

Хуторний Олексій Васильович - голова постійної комісії планово-бюджетної та з питань удосконалення управління економікою міста.

В.І. Левченко

Андреев Михайло Федосійович - голова постійної комісії по промисловості, будівництву, транспорту і зв'язку.

Водоп'янов Олексій Григорович - голова постійної комісії по соціалістичній законності, охороні громадського порядку.

Бруйка Микола Іванович - голова постійної комісії по екології, охороні природи і раціональному використанню природних ресурсів.

Коломієць Петро Михайлович - голова постійної комісії у справах молоді, народній освіті і культурі.

Савченко Іван Афанасійович - голова постійної комісії по торгівлі, громадському харчуванню і побутовому обслуговуванню населення.

Чепіль Валерій Павлович - голова постійної комісії по житлово-комунальному господарству і благоустрою.

Тетірко Володимир Михайлович - голова постійної комісії по охороні здоров'я, фізичній культурі і соціальному забезпеченню.

Северин Олексій Олександрович - член постійної комісії по екології, охороні природи і раціональному використанню природних ресурсів.

Чепурко Марія Іванівна - член постійної комісії у справах молоді, народної освіти і культурі.

Щербаков Вініамін Семенович - член міського комітету народного контролю.

Виконавчий комітет міської Ради.

Рясний Андрій Андрійович - голова міськвиконкому.

Ромашенко Олександр Іванович - заступник голови, голова планової комісії.

Резніченко Інна Григорівна - керуюча справами міськвиконкому.

Лакіза Олександр Васильович - директор гардинно-тюлевої фабрики.

Липка Василь Іванович - заступник головного лікаря ЦРЛ по медчастині.

Окіпний Володимир Михайлович - голова комітету по фізичній культурі і спорту.

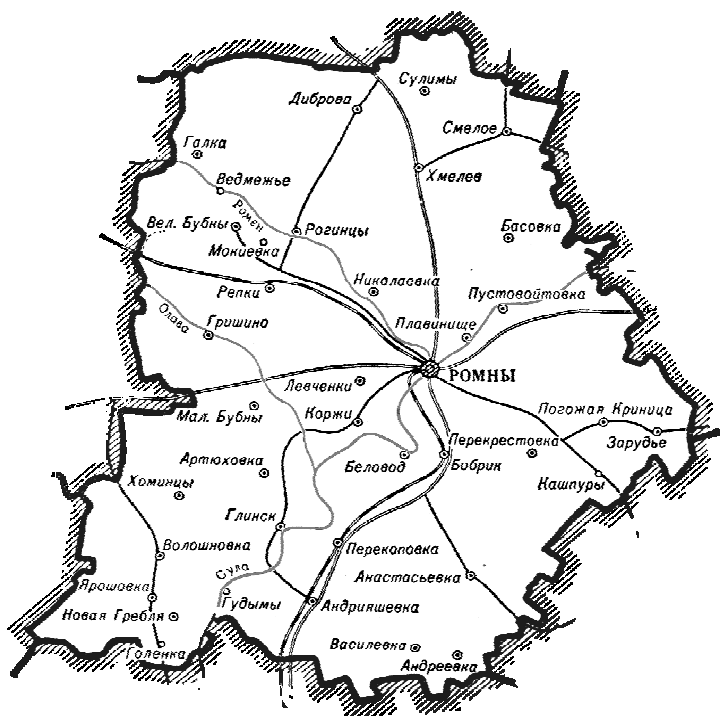

Рясний А.А.

Сахно Клавдія Василівна - завідувача фінансовим відділом.
Сухоставець Василь Степанович - директор середньої школи № 5.
Янголь Василь Петрович - начальник відділу внутрішніх справ.

Відділи, управління і комітети міськвиконкому очолювали:

Планова комісія - Ромащенко Олександр Іванович.
Фінансовий - Сахно Клавдія Василівна.
Відділ ЗАРС - Дервоєд Ганна Василівна.
Відділ культури - Тогобіцький Віктор Павлович.
Народної освіти - Ласкавий Анатолій Іванович.
Соціального забезпечення - Литвиненко Іван Михайлович.
Комітет по фізкультурі і спорту - Окіпний Володимр Михайлович.
Головний архітектор міста - Литвиненко Юрій Анатолійович.
Управління торгівлі міськвиконкому - Сорока Леонід Іванович.
Оргвідділ - Труфанова Людмила Іванівна.
Загальний відділ - Нестерук Валентина Петрівна.

Карта Роменського району.

В кінці 80-тих років частину господарств розукрупнили. На початку 1990 року в районі було створено і діяло 40 господарств, з них - 12 радгоспів. 32 сільські ради і їх виконкоми. Викладаю назву сіл, в яких розміщалися центральні садиби господарств, назву господарств, яку вони мали на той час, і прізвища керівників та прізвища голів виконкомів сільських рад.

Радгоспи:

1. Село Андріяшівка, радгосп «Андріяшівський» - Зубач Володимир Степанович.
2. Село Ведмеже, радгосп «Маяк» - Романенко Анатолій Іванович.
3. Село Галка, радгосп «Мир» - Верхогляд Микола Петрович.
4. Село Гудими, радгосп «Вперед» - Рябко Віктор Миколайович.
5. Село Діброва, радгосп «Ракити» - Пугач Микола Андрійович.
6. Село Перехрестівка, радгосп імені Леніна - Черненко Петро Олексійович.
7. Село Кашпури, радгосп «Іскра» - Слободська Тетяна Іллінічна.
8. Село Миколаївка, радгосп «Промінь» - Костенко Володимир Єгорович.
9. Село Мокіївка, радгосп «Радянська Армія» - Могильний Іван Миколайович.
10. Село Плавинище, радгосп «Роменський» - Шкурат Петро Павлович.
11. Село Рогинці, радгосп «Рассвет» - Буша Микола Григорович.
12. Село Хмелове, радгосп імені Федька - Демченков Анатолій Миколайович.

Колгоспи:

1. Село Анастасівка, колгосп імені Калініна - Бандура Євгеній Пилипович.
2. Село Андріївка, колгосп імені Шевченка - Рудь Іван Олександрович.
3. Село Артюхівка, колгосп «Дружба» - Лаврик Микола Іванович.
4. Село Басівка, колгосп «Правда» - Петренко Петро Григорович.
5. Село Біловоди, колгосп імені Щорса - Даниленко Леонід Миколайович.

6. Село Бобрик, колгосп «Комуніст» - Пальоний Михайло Михайлович.
7. Село Василівка, колгосп імені Фрунзе - Фенько Григорій Дмитрович.
8. Село Великі Бубни, колгосп «Червоний Прапор» - Сударенко Микола Іванович.
9. Село Вовківці, колгосп «Батьківщина» - Кривонос Дмитро Петрович.
10. Село Волошнівка, колгосп імені Кірова - Рогаль Іван Іванович.
11. Село Глинськ, колгосп імені Свердлова - Галян Петро Петрович.
12. Село Голінка, колгосп імені Мічуріна - Яременко Іван Миколайович.
13. Село Гришине, колгосп імені Гнідаша - Білан Михайло Панасович.
14. Село Довгополівка, колгосп «8 Березня» - Усик Віктор Михайлович.
15. Село Заруддя, колгосп «Зоря» - Зацаринний Іван Юхимович.
16. Село Коржі, колгосп «Україна» - Сухар Іван Федорович.
17. Село Локня, колгосп імені Котовського - Приймак Олексій Миколайович.
18. Село Малі Бубни, колгосп імені Браташа - Гаценко Надія Павлівна.
19. Село Нова Гребля, колгосп «Нива» - Мурашковський Віктор Васильович.
20. Село Перекопівка, колгосп «Перемога» - Якименко Валерій Семенович.
21. Село Погожа Криниця, к-п. імені Тельмана - Хіміч Анатолій Михайлович.
22. Село Попівщина, колгосп імені Петровського - Рудник Федір Семенович.
23. Село Пустовійтівка, колгосп «Більшовик» - Сукачов Борис Іванович.
24. Село Сміле, колгосп «Прогрес» - Мартиненко Михайло Миколайович.
25. Село Сулими, колгосп «1 Трапвня» - Пономаренко Іван Семенович.

26. Село Хоминці, колгосп імені Ілліча - Загорулько Василь Іванович.

27. Село Ярмолинці, колгосп «Колос» - Волинський Анатолій Вікторович.

28. Село Ярошівка, колгосп «Червоний партизан» - Коваль Василь Андрійович.

Сільські ради народних депутатів:

1. Анастасівська - Фуртат Олександр Миколайович.
2. Андріївська - Лопата Олександр Сергійович.
3. Андріяшівська - Харченко Микола Іванович.
4. Артюхівська - Левченко Олексій Петрович.
5. Басівська - Биченко Яків Петрович.
6. Біловодська - Литвиненко Дмитро Андрійович.
7. Бобрицька - Ткаченко Михайло Павлович.
8. Василівська - Приведьон Ганна Григорівна.
9. Великобубнівська - Бондар Павло Миколайович.
10. Волошинівська - Кушнір Дмитро Григорович.
11. Галківська - Братусь Надія Семенівна.
12. Глинська - Павленко Анатолій Іванович.
13. Гришинська - Костюк Микола Григорович.
14. Дібрівська - Самойленко Володимир Петрович.
15. Зарудянська - Чорнобук Олександр Вікторович.
16. Коржівська - Нечпай Михайло Михайлович.
17. Левченківська - Костеленко Галина Григорівна.
18. Малобубнівська - Довженко Олександр Григорович.
19. Миколаївська - Противень Віталій Олександрович.
20. Новогребельська - Устенко Юрій Миколайович.
21. Перекопівська - Богуславський Володимир Григорович.
22. Перехрестівська - Ковтун Микола Федорович.
23. Плавинищанська - Бурка Олександр Олександрович.
24. Погожекриничанська - Яременко Микола Миколайович.
25. Пустовійтівська - Турченко Микола Григорович.
26. Ріпчанська - Дяченко Анатолій Григорович.
27. Рогинська - Петрич Анатолій Володимирович.
28. Смілівська - Миколенко Микола Васильович.
29. Сулімівська - Мельник Іван Іванович.

30 Хмелівська - Костюк Антоніна Сергіївна.

31. Хоменківська - Скиба Анатолій Григорович.

32. Ярошівська - Підлісна Лідія Василівна.

Еволюція форм управління сільськогосподарським виробництвом відбувалася, в залежності від обставин, потреб і вимог тих часів. Реформи адміністративно-територіального устрою, проведені в кінці 50-тих - початку 60-тих років минулого століття, хоча остаточно не були реалізовані, але значно скоротили на певний час кількість адміністративно-територіальних одиниць і спробували закласти підвалини для економічного планування регіонального розвитку за участі та під відповідальність місцевого керівництва.

Указом Президії Верховної Ради УРСР № 35 «Про укрупнення сільських районів Української РСР» від 30 грудня 1962 р. сільські райони укрупнювались до розмірів територій виробничих колгоспно-радгоспних управлінь і замість існуючих 393 районів було створено 231 район. У Сумській області було створено 10 районів. Відповідно було і 10 територіальних виробничих колгоспно-радгоспних управлінь сільського господарства.

У складі Роменського управління був нинішній Роменський район, половина Липоводолинського і Недригайлівського районів. Роль управління була відповідальна, значна, проте, управляти методами, які були притаманні раніше, у той час було надто нелегко.

У 1965 році Указом Президії Верховної Ради УРСР №64 «Про внесення змін в адміністративне районування Української РСР» від 4 січня 1965 року, враховуючи пропозиції про розукрупнення районів, створено 393 райони. У Сумській області було створено 16 районів, відповідно - і 16 управлінь для керівництва сільським господарством.

Чи не найбільше змін відбувалося у назвах і функціях підрозділів, що відповідали за сільське господарство. Земельний відділ, сільськогосподарський відділ райвиконкому, Районне територіальне виробниче колгоспно-радгоспне управління сільського господарства, Управління сільського господарства райвиконкому, Районне Агропромислове об'єднання (РАПО).

Першим начальником Роменського територіального колгоспно-радгоспного виробничого управління сільськогосподарства у 1962 році, коли в області було створено 10 районів і 10 територіальних управлінь, був призначений Микола Семенович Гаркавий.

Микола Семенович народився 22 грудня 1913 року у селі Протасівка, Роменського району, у сім'ї незаможних селян. У 1939 році закінчив Київський сільськогосподарський інститут. Працював у МТС на Полтавщині. З 1939 по 1946 роки - у діючій армії,

Гаркавий М.С.

на фронті. Нагороджений бойовими орденами і медалями. З 1948 року працював директором Берестівської МТС (Машинно-тракторна станція) Липоводолинського району. З 1958 року - директором Липоводолинської РТС (Ремонтно-технічна станція). З грудня 1960 року виконував обов'язки голови виконкому Липоводолинської районної Ради депутатів трудящих, а в березні 1961 року обраний головою виконкому.

З 1963 по 1973 рік - керуючий Роменським районним об'єднанням «Сільгосптехніка». За успіхи у праці нагороджений орденами: «Жовтневої революції», «Трудового Червоного Прапора», «Знак Пошани», бойовими орденами та багатьма медалями.

Після Гаркавого начальником управління призначений Ткаченко Володимир Іванович. Працював з 1963 по 1965 рік. Потім його обрали головою виконкому Роменської районної ради, де він працював упродовж 1965 - 1974 років. Довгий час працювали з ним по сусідству головами райвиконкомів, він - у Роменському, я - у Липоводолинському. Спілкувалися, вирішували немало господарських питань. На початку 1987 року Ткаченка було рекомендовано головою Районної ради ветеранів війни і праці. Після Ткаченка у 1965-1968 рр. працював Голуб Іван Матвійович - головний ветеринарний лікар району, потім працював директором Роменського м'ясокомбінату. Голуба знав, спілкувалися, як колеги-сусіди, у 1967 році я працював начальником управління у Липоводолинському районі.

Ткаченко В.І.

Голуб І.М.

Калашник Г.К.

Протягом 1968-1970 років очолював управління Семеній Петро. Молодий, енергійний. Він провів реконструкцію і добудову приміщення управління. Працюючи головою райвиконкому у Липовій Долині, вирішували немало питань з досвіду роботи управлінь.

З 1970 року по 1974 рік начальником Роменського управління сільського господарства працював Калашник Григорій Кирилович.

Калашник Григорій Кирилович народився у селі Погожа Криниця, Роменського району 19 червня 1922 року, у селянській сім'ї. Освіта вища, у 1958 році закінчив Заочну вищу партійну школу. Трудовий шлях розпочав обліковцем у колгоспі імені Тельмана. У 1940 році призваний до лав Збройних Сил, де застала війна. Був на фронті, двічі поранений. У 1943 році комісований. Приїхав до рідного села. Працював воєнруком у школі, завідуючим сільським клубом, помічником бухгалтера колгоспу. Був обраний головою колгоспу. Потім направили на навчання у Сумську Радянсько-партійну школу, по закінченню якої з 1950 року працює штатним пропагандистом Ямпільського райкому партії, потім - заступником директора по політичній частині Свеської МТС.

Направлений на навчання до Харківської міжобласної партійної школи, по закінченню у 1952-1954 роки працює секретарем Миропільського райкому партії. У 1955-1957 роки - голова Синівського, а 1957-1960 роки - Липоводолинського райвикон-

кому. 1960-1962 роки - перший секретар Червоного райкому партії Сумської області.

У 1962-1970 роки - начальник Глухівського, а з 1970-1974 роки - Роменського районного виробничого управління сільського господарства. З 1974 по 1976 роки працює начальником відділу кадрів Сумського обласного управління сільського господарства. З 1976 року - директор Роменського комбінату хлібопродуктів. Нагороджений багатьма бойовими і трудовими орденами і медалями. Обирався депутатом районних рад. Помер 4 травня 1986 року.

З 1974 по 1987 рік управління очолював Богатиренко Михайло Якович. На посаду начальника управління він прийшов з посади голови правління колгоспу імені Калініна села Анастасівки, одного з кращих господарств району, яке спеціалізувалося на виробництві свинини.

Богатиренко добре знав роботу керівника господарства. Мав великий досвід практичної роботи, як керівника, так і спеціаліста сільського господарства. Немало вніс позитивного в розвиток галузі тваринництва і рільництва. Був принциповий, вимогливий. За його ініціативи в управлінні була створена дієва диспетчерська служба, одна з кращих в області. Зв'язок з колгоспами і радгоспами та службами, що підпорядковувалися управлінню, був ідеальним. Він здійснювався, як радіостанціями (радіотелефонами), так і телефонами дротового зв'язку, через районний вузол. З'єднання з диспетчерськими службами господарств проходило за декілька секунд. Всі телефони диспетчерських служб і керівників господарств були виведені на центральний пульт управління. І, коли виникала потреба переговорити із керівниками, чи то передати необхідне повідомлення у господарства, диспетчер управління включав всі господарства, табло висвітлювало, хто отримав виклик, - і повідомлення передавалося за одну розмову диспетчера на всі господарства. Вихід на центральний пульт був

Богатиренко М.Я.

у першого секретаря міськкому і голови райвиконкому. У кожного керівника господарства і служби були встановлені у службових автомобілях радіостанції. Радіостанції були і у диспетчерських господарств та центральному пульті управління. Автомобілі керівників господарств району також були обладнані радіостанціями. І, коли не було можливості керівнику зв'язатися з диспетчерською управління по телефону, був на полі, на фермі чи за межами господарства, виходив на зв'язок по радіостанції. Таким чином, вже на початку восьмидесятих років у районі був зв'язок, дещо подібний до мобільного сучасного, але на значно нижчому рівні, більш громіздкий і не такий зручний. Проте, подібного не було в жодному районі області. Звичайно, велику допомогу у налагодженні такого зв'язку надали спеціалісти заводу АТС. Район великий. Відстань від райцентру до окремих господарств - в межах 60-ти кілометрів, тому широко практикувалося проведення різного роду оперативних нарад, як ми тоді говорили, селекторних. Значно менше запрошували керівників у центр. Богатиренко залишив посаду начальника управління, вийшовши на пенсію. Диспетчерську службу очолювала енергійна, працелюбна і принципова Петренко Галина Максимівна. Працювали там Капустяна Лідія Іванівна, Приходько Ольга Володимирівна, Таран Лариса Іванівна.

В диспетчерській управління (зліва на право): Чепурко Валентина, Петренко Галина Максимівна, Смірнова Лариса.

Дроб'язко В.М.

З 1987 року по 1991 рік начальником управління працював Дроб'язко Василь Михайлович, молодий, енергійний, грамотний

і трудолюбивий, який до того був заступником начальника управління з економічних питань. Раніше очолював економічну службу радгоспу «Андріяшівський».

Після Дроб'язка В.М. у 1991 році начальником управління був призначений Кугуєнко Василь Олександрович, який працював недовго. Це був керівник управління, з котрим я не був знайомий, на відміну від решти, котрих знав, працював, спілкувався, був причетний до становлення їх як керівників. Кугуєнка замінив Левченко Володимир Іванович, який раніше працював у системі сільгосптехніки району, заввіділом, другим, першим секретарем міськкому партії. Він очолював управління в 1991-1993 роки. Потім очолив Сумське обласне об'єднання «Сільгосптехніка».

Після Левченка начальником управління був призначений Гальченко Віктор Васильович (1993-1994 роки).

Гальченка замінив Парафійник Микола Андрійович (1994-1996 роки).

Парафійник довгий час працював у Липоводолинському районі інженером у РТС, очолював районне підприємство «Птахопром», був головою колгоспу, начальником районного управління сільського господарства. Працював головою виконкому Великописарівської районної ради.

У 1996-1997 роках - начальником управління був Даниленко Леонід Миколайович. Його замінив Кривогуз Петро Миколайович, який працював у 1997-2003 роки.

Після Кривогуза був призначений Гордійко Анатолій Петрович, який очолював управління у 2003-2005 роки. З весни 2005 року обійняв посаду начальника управління Демченков Анатолій Миколайович. Коли працював у Сумах, буваючи у Ромнах, зустрічались. Ми були давні знайомі. Я у свій час рекомендував його на посаду директора радгоспу імені Федька, село Хмелове. Було про що пригадати.

Парафійник М.А.

Пригадуючи про керівників управління (багатьох уже немає в живих), хотілось би висловити їм велику і незабутню шану за нелегку їхню працю на ниві Роменщини.

Прошло немало часу. Начальників управління сільського господарства у районі змінилося багато. Чи на користь це справі? Перекоаний - ні. Можливо, чогось не розумію. Тим, хто заміняв керівників управління, видніше. Та і роль управління сьогодні зовсім інша у районному масштабі, як і форми роботи. Як на мене, не удосконалені і далекі від вимог та потреб сьогодення.

Для порівняння. Я працював у міськкомі партії майже 10 років, і весь цей час начальником управління був Богатиренко М.Я., котрий очолював управління майже півтора десятка років, вийшов на пенсію. Його замінив підготовлений для цієї посади, з досвідом керівної роботи, його заступник - Дроб'язко В.М. Не буду на цьому особливо наголошувати, але це переконливо свідчить, що кадри потрібно виховувати, готувати. Оркестром потрібно керувати - ніхто не заперечить. Як би музиканти грали, коли б диригентську паличку узяла людина, яка не те, що не грає і не грала на жодному з інструментів, наявних у оркестрі, а й музику слухала, нерозуміючи її?!

Зміни у назві органу управління сільськогосподарським виробництвом були часті. Назва йому була - і земельний відділ, і територіальне, і виробниче, і відділ сільського господарства, і районне агро-промислове об'єднання (РАПО).

Ніяк не принижую роль решти відділів, управлінь, комітетів, служб райвиконкому тим, що не так детально висвітлив їх нелегку, копітку, відповідальну, так необхідну роботу, яку вони здійснювали у районі. Пригадав їхні посади і прізвища. З формами їх роботи, відверто, я був обізнаний, мав немалий досвід. Щоб якось пом'якшити те, про що повів розмову, щоб не так вже і на мене гнівалися колишні керівники відділів і управлінь, скажу: поперше, за фахом я - агроном, спеціаліст цієї галузі і дещо більш розумівся і розуміюся на цих питаннях. Скажете, а чому тоді у час, про який пригадую, слухали, аналізували, обговорювали, рекомендували і т.д. і т.п. А це вже по-друге: вимагали того: посада, обставини, хід виконання планів, наслідки аналізу роботи, які були на фоні області, а також і т.д. і т.п. А, якщо серйозно, коли звільняли з посади, то, погодьтесь, за допущений просту-

пок, а не від виборів до виборів. А підбирали на посади тих, хто мав великий практичний досвід роботи, кращих, авторитетних серед колег по роботі.

Кадри працювали, з ними радились, відділи і служби розробляли плани, готували рішення. Керівники відділів і їх працівники були висококваліфікованими фахівцями, мали досвід, були впевнені, мали перспективу. Так і повинно бути.

І головне - район сільськогосподарського спрямування, продукція мала 90 відсотків, якщо не більше в загальній вартості, що вироблялася на полях і фермах району. Управління сільськогосподарства, можна сказати, був виробничо-керівний підрозділ. Керівники і спеціалісти інших управлінь і відділів райвиконкому погодяться, що навантаження фізичне і моральне у спеціалістів РАПО було завелике. Всі інші відділи і управління, працюючи, обслуговували неймовірно великий виробничий сільськогосподарський цех.

Сільське господарство району - величезний багатогалузевий цех під відкритим небом, і в його роботу постійно вносить непередбачені зміни протягом весни, літа, осені і зими природа, її погодні умови.

А у природи немає для нас ні нагород, ні покарань, у неї є лише наслідки. Природа говорить: або вивчай мої закони і умій їх дотримуватися та виконувати, або я тебе примушу - і тоді не лише не будеш мати ніякої користі, так ще й отримаєш збитки.

Природа не знає жодних прав, їй відомі тільки закони, і люди коряться законам природи, навіть коли діють проти них. Природа щороку все повторює по-різному, на чому я переконався, працюючи у сільському господарстві протягом не одного десятиліття років. Велика відповідальність покладалася на головних спеціалістів управління сільського господарства. Головним агрономом певний час працював Бабич Кузьма Васильович, потім - Данько Іван Петрович. У січні 1986 року головним агрономом призначено Фесуна Миколу Андрійовича. Найбільший проміжок часу я працював з ним, як головним агрономом. Взагалі Фесун працював більше 20-ти років в управлінні: головним агрономом, начальником відділу рослинництва, заступником начальника управління. Поруч з ним питання відділу рослинництва вирішували Івченко Віра Микитівна і Бовт Олексій Олекса-

ндрович. Кормовиробництво опікали Жигало Ольга Сергіївна і Дем'яненко (Шук) Наталія Олексіївна. Раніше у відділі працювали Жигало Олексій Антонович, Жалко Борис Іванович.

Фесун М.А.

Микола Андрійович Фесун народився на Липоводолинщині, у селі Кімличці.

Закінчив Роменський сільськогосподарський технікум. Три роки працював агрономом у колгоспі «Правда» Роменського району. Був обраний другим секретарем Роменського міськкому комсомолу. Закінчив Українську сільськогосподарську академію. До призначення головним агрономом районного управління сільського господарства пройшов великий життєвий практичний шлях. Працював агрономом по кормовиробництву у колгоспі «Комуніст» села Бобрик, заступником голови у колгоспі імені Фрунзе, імені Тельмана, головою колгоспу імені Тельмана у селі Погожа Криниця, головним агрономом радгоспу імені Леніна села Перехрестівки.

Основні завдання зоотехнічного відділу управління були, якщо сказати коротко, - забезпечення виконання виробничої програми господарствами району по тваринництву, згідно планових показників, виявлення та використання резервів значного підвищення продуктивності праці і підвищення економічної ефективності галузі тваринництва. За цими, скупими, сухими і офіційними висловами стояла велика і напружена робота тваринників району. Серед них були спеціалісти зоотехнічного відділу управління.

Очолював службу головний зоотехнік Гиренко Микола Петрович. Потім зоотехнічну службу управління очолювали Дрьомов Михайло Іванович, Пугач Світлана Іванівна, Крамаренко Сергій Миколайович. Зоотехніки - Зіненко Тамара Олександрівна, Підопригора Тамара Олександрівна.

На відділ механізації, окрім вирішення питання ефективного використання наявної техніки у районі, основним було - заміна

ручної праці механізмами, як один з головних напрямів науково-технічного прогресу. Механізація трудовітких процесів була основним чинником економічного зростання продуктивності праці, одним з головних показників рівня інтенсифікації сільського господарства. Вона дозволяла застосовувати прогресивні технології сільськогосподарського виробництва, покращувати умови праці, передбачала зростання рівня кваліфікації працівників, впровадження наукової організації праці. У виробництві продукції рослинництва широко використовувались машинні технології. Енергонасиченість сільськогосподарського виробництва покращувалася за рахунок випуску та надходження у село нових, найсучасніших тракторів, комбайнів та іншої техніки. Впроваджувалися перспективні технології виробництва сільськогосподарської продукції, технології, засновані на науково-технічних досягненнях з техніки з вищими технічно-економічними показниками. У 80-х роках відбулися великі зміни. На озброєння села почали поступати нові покоління техніки. Інженерній службі, спеціалістам доводилося багато працювати над освоєнням нової техніки і навчати механізаторів у колгоспах і радгоспах. Проте, рівень механізації багатьох трудовітких процесів в селі ще відставав від вимог часу і, зокрема, на тваринницьких фермах.

Гиренко М.П.

На долю інженерного відділу випало багато відповідальної роботи по освоєнню нової техніки, яка інтенсивно поступала на озброєння господарств району. З цією роботою успішно справлявся головний інженер Івченко Микола Олексійович зі своїми помічниками - інженерами Дуплієм Григорієм Михайлович, Гальченком Віктором Васильовичем, Кириченком Михайлом Михайловичем, Нудьгою Михайлом Макаровичем, Оврамцем Леонідом Володимировичем, Правдюком Миколою Івановичем, Щербиною Володимиром Григоровичем, Яйчком Віктором Олексійовичем. За рахунок спеціалістів інженерної служби управління поповню-

валися керівні посади у районних організаціях системи сільгосп-техніки, будівельних і громадських організацій.

Службу по державному технічному наглядові у свій час очолювали: Приходько Віктор Григорович, Журід Микола Миколайович, Нудьга Михайло Макарович, Гончаренко Микола Петрович. Головним економістом певний період працював Ярош В.І. Потім протягом двох десятиріч років економічну службу управління очолювала Кузьменко Галина Іванівна. У відділі працювали: Кучеренко Ніна Володимирівна, Адаменко Галина Григорівна, Коваль Микола Данилович, Охріменко Ольга Володимирівна.

Гриб Іван Якович працював головним бухгалтером, а потім - Щebetун Анатолій Трохимович і Овсійко Любов Іванівна. Спеціалісти бухгалтерської справи - Теслюк Ольга Панасівна, Теслюк Володимир Миколайович, Бесага Євдокія Костянтинівна, Роман Світлана Іванівна.

Ткаченко Петро Мефодійович очолював інспекцію по заготівлі і якості сільськогосподарської продукції. Пісня нього був Рябенський Віктор Назарович і Ніженець Настя Юхимівна. Певний час працювали Кожем'якіна Лідія Пилипівна, Харченко Петро Петрович, Усик Віктор Михайлович.

Будівництво - галузь матеріального виробництва. За допомогою будівництва створюються основні фонди виробничого і невиробничого призначення, готові до експлуатації будівлі, будівельні конструкції, споруди, їх комплекси.

Якщо поставити запитання, що було б, коли б не було будівництва? Кожен може уявити.

Відділ капітального будівництва очолював Бади́ва Віктор Семенович, потім - Мелешко Володимир Володимирович. Спеціалістами працювали: Каптуренко Василь Іванович, Гнатко Лідія Борисівна, Даменцева Ніна, Братусь Микола Михайлович, Бездітько Віра Петрівна, які відповідали за певні напрямки діяльності відділу.

Юридичну службу очолював Волков Іван Олександрович. Спеціалісти - Богута Василь Федорович, Софієнко Іван Іванович, Ступник Катерина Олексіївна, Волгін Віктор Степанович.

Відділ кадрів певний період очолював Вітохін Іван Федорович, а потім - Чумак Любов Олексіївна і Бартош Тамара Петрівна. У відділі працювала Приходько Ольга Володимирівна.

Районною станцією захисту рослин здійснювалося забезпечення проведення заходів по боротьбі з шкідниками, хворобами рослин і бур'янами (хімічним способом) на землях сільськогосподарського користування з метою зниження та попередження втрат врожаю. Основні завдання її були: розробка спільно з науково-дослідними установами ефективних методів боротьби з шкідниками і хворобами, вивчення прогнозів поширення шкідників. Служба сигналізувала про появу і розвиток шкідників та хвороб, організовувала своєчасне проведення захисних заходів. Здійснювала контроль за проведенням усіма землекористувачами рекомендованих заходів щодо боротьби з шкідниками, хворобами рослин і бур'янами, а також - контроль за якістю робіт, виконуваних підприємствами та організаціями, незалежно від їх відомчої підпорядкованості. Також здійснювала нагляд за дотриманням колгоспами, радгоспами та іншими сільськогосподарськими підприємствами та установами встановлених термінів і безпечних норм застосування пестицидів. Служба була небагаточисельною. Проте, робота її була помітною, при тих недоліках, які, звичайно, інколи допускалися при проведенні заходів щодо захисту рослин від шкідників, хвороб і бур'янів.

Станцію захисту рослин очолювали Каменєв Василь Петрович, Задерій Микола Володимирович і Сиза Любов Іванівна.

Потрібно відмітити, як і раніше, так і у 80-90-ті роки примінення ядохімікатів для боротьби з шкідниками і хворобами рослин насторожувало спеціалістів. Та не тільки спеціалістів.

Тому приділялася певна увага біологічним методам боротьби з шкідниками рослин. В його основі лежить, як відомо, використання одних організмів в боротьбі з іншими, що пошкоджують культурні рослини. В районі працювала біолабораторія. Спеціалісти розуміли, що застосування біометоду йде різними шляхами.

Це - і дбайливе збереження корисних комах, розведення та накопичення їх з наступним випуском на поля, використання збудників захворювань комах та інше. Про це велися розмови у школах, цьому приділялася увага. В лабораторіях Українського науково-дослідного інституту захисту рослин велися роботи по

виявленню, вивченню та застосуванню різних біологічних об'єктів для захисту сільськогосподарських культур на полях, так і в закритому ґрунті. Був створений препарат боверін, основу якого становлять спори, що викликають захворювання і загибель колорадського жука. Багато уваги приділялося використанню безпечних засобів і в закритому ґрунті. Я неодноразово бував у цьому науковому закладі, були і спеціалісти управління. У районі у більших масштабах захищали врожай від шкідників, за допомогою комахи Трихограма. Трихограма - корисна комаха, актуальна для тих шкідників, які ховаються під ґрунтом або в стеблинах рослин, де діють. Перевага її в тому, що вона знищує шкідника на тій стадії, коли шкоди рослинам ще не завдано, знищує шкідників в стадії яйця.

У виробництві використовувались види трихограми проти листогризучих совок, озимої совки, кукурудзяного і лугового метелика, яблуневої плодожерки в стадії яйця, капустяної білянки, ріпної білянки, біланів.

Біологічний захист зернових, овочевих і технічних культур від цих небезпечних шкідників обходився в два-три рази дешевше, ніж при застосуванні хімічних засобів. Але на практиці, не думаючи про майбутнє нашої природи і землі, та й взагалі про майбутнє, щоб мати швидкий ефект, більше приміняли ядохімікати. Це - гірка правда. Було. Проте, якщо раніше були якісь чинники, державні і суспільні, що змушували керівників і спеціалістів задумуватися над кількістю примінення хімічних методів боротьби з шкідниками, хворобами, бур'янами і, на мою думку, щось намагалися робити, - то сьогодні страшно дивитись і подумати, що нас чекає від такої кількості примінення імпортих - ядів. Біолабораторію очолювали: Черниш Микола Антонович, Юрченко Ольга Михайлівна.

Контрольно-насі́нневу інспекцію очолювали: Ткаченко Ніна Іванівна, Тищенко Олександр Григорович, Юрченко Ольга Миколаївна, Клочко Володимир Васильович, Якименко Валерій Семенович.

Державну сортодільницю - Бакуменко Степан Михайлович, Заслужений працівник сільського господарства України.

Землевпорядником району був Коба Леонід Омелянович, агролісомеліоратором - Полежаєв Сергій. При створенні відділу земельних ресурсів очолив його Храпаций Віктор Федорович.

Звичайно, за десяток років роботи мінялися і назви відділів, їх функціональні обов'язки, змінювався і штатний розпис.

Життя йшло, окремі спеціалісти виходили на пенсію, окремі - розраховувалися, багатьох рекомендували на інші керівні посади. Тому не всіх є можливість пригадати, назвати, як говорять, поіменно. Та не тільки такі обставини зі спеціалістами управління сільського господарства. Це стосується багатьох інших служб, відділів і управлінь, з ким працював. Багато забулося, не все запам'яталося. Та й охопити у коротких спогадах все неможливо. Тож, не ображайтесь на мене ті, про кого не пригадав. Щиросердно зізнаюсь, пройшло вже немало часу, і всі, з ким працював, кого знав і не знав, всі залишили найкращі враження і заслуговують, щоб про них знали і пам'ятали.

Пропрацювавши майже 10 років пліч-о-пліч з багатьма керівниками міста і району, спеціалістами, керівниками середньої ланки, бригадами і майстрами, робітниками різних професій, ланковими, механізаторами і тваринниками, пригадуючи той період, уособлюючи у іменах окремих - їх усіх.

Усіх назвати важко. Що б хто не говорив, яку б не давали оцінку зробленому в ті часи, я переконаний, переважна більшість керівників різних рівнів працювали для загального добробуту, для людей і тільки ті, хто з ними працював, можуть дати їхній роботі оцінку. Ті, хто бачив і відчував наслідки їхньої роботи, хто був і працював поруч. Не з почутого, бог знає ким, сказаного і з якою ціллю.

Велике бачиться на відстані. І сьогодні можна порівняти, хто, як і коли працював і працює, що отримує, якими користується пільгами. Можливість порівняти є. Вважаю своїм обов'язком згадати про окремих з них, пригадати їхні біографії: де і коли працювали.

Сини, внуки і правнуки мають повне право пишатися своїми батьками і дідами. Вони були добрими і трудолюбивими, працювали заради кращого для своїх дітей, внуків і правнуків. Не раз

наголошував, наголошую і буду постійно наголошувати і стверджувати. Це - моє переконання, що ми працювали для людей.

І ті, про кого я пригадую на сторінках книги, були представниками тієї багаточисельної армії керівників різних рангів, тих, хто працював на будовах і біля заводських верстатів, на полях і фермах, у навчальних закладах та закладах охорони здоров'я, сфери послуг, скрізь, де потрібні були уміння і старанність. Завдяки їхньому сумлінному ставленню до дорученої ділянки роботи досягалися певні успіхи. Успіхи були. І - немалі. Не можна викидати цього з історії району і міста.

Це - історичний відрізок життя Роменщини, людей праці на різних ділянках.

Можливо, сторінки спогадів і насичені багатьма цифрами, призвищами, але без цього не можна, було б важко уявити, що було зроблено на Роменщині впродовж періоду, про який йде мова. Про це потрібно знати і пам'ятати сьогоднішньому поколінню.

Так, були негаразди і - немалі. Були і окремі нерадиві керівники. Було, ніхто цього не приховував у ті часи. Про недоліки тоді не тільки говорили, а й старалися їх виправляти і не допускати. Тих, хто їх допускав, поправляли, виховували, звільняли, не обирали. Закономірно. Що у цьому було поганого? Ми працювали у колективах. Ми пишалися заслуженими, вагомими наслідками роботи наших заводів «АТС», «Поліграфмаш», «Тракторозапчастина», «Гардинно-тюлевої» і «Швейної» фабрики, Консервного заводу і Заводу заміників цільного молока (ЗЦМ), Хлібокомбінату, багатьма іншими підприємствами, досягненнями будівельників, залізничників, нафтовиків. Вагомі успіхи були на освітянській ниві, в культурі і охороні здоров'я, спорті і дозвіллі.

Ми гордилися результатами роботи колгоспів і радгоспів сіл Бобрик, Пустовійтівка, Перехрестівка, Рогинці, Анастасівка, Сміле, Коржі і багатьох інших колективів.

Пісні Роменського хору звучали далеко за межами Сумщини.

А продукція промислових підприємств була відома у багатьох країнах світу, завдяки невтомній праці роменців.

З багатьма упродовж десяти років працював поруч, серед них були:

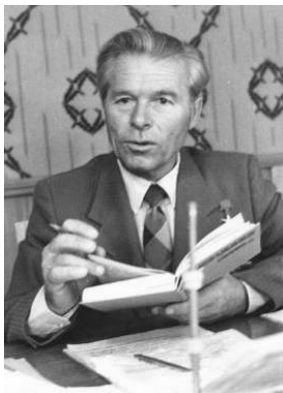
Козаченко Іван Якович

Народився 15 червня 1949 року в селі Калинівка, Роменського району, Сумської області. Батько - Козаченко Яків Семенович - військовий льотчик, з 1943 року по 1945 був на фронті, служив в місті Станіславі, потім - у Чернігівській області і місті Красноперекоськ, Кримської області. Мати - Козаченко Ганна Демидівна працювала робітницею, вихователькою в дитячому садку.

В 1956 році Іван Якович пішов в школу в місті Красноперекоськ. В 1962 році сім'я повернулася на Сумщину. З 1964 по 1968 рік навчався у Роменському сільськогосподарському технікумі. 1968 - 1970 роки служив в армії. Після армії працював в управлінні механізації робіт тресту «Сумсьільбуд», в місті Суми. З 1972 року працював водієм в Роменському міськкомі партії України.

Козаченко І.Я.

Сукачов Б.І

Пальоний М.М.

З 1990 року і до виходу на пенсію в 2009 році працював водієм на «Станції швидкої медичної допомоги» Роменської ЦРЛ.

Одружений. Дружина - Ольга Василівна. Виховали двох дітей. Син - Олег, 1972 року народження, і дочка - Світлана, 1979 року народження.

Десять літ, майже щоденно, були на полях, на фермах, на заводах і фабриках, в школах і лікарнях, на будівельних майданчиках - скрізь, де було необхідно бути секретареві міськкому партії. Робота шофера - важка, відповідальна, ненормований час. При

всіх тих умовах був завжди поруч Іван Якович. Старанний, дисциплінований, уважний, професіонал, доброї душі людина. Чудовий співрозмовник. Багато читав. Ми й по сьогодні знаходимо час для спілкування, чи то по телефону, чи то по скайпу, залишилися добрими друзями. Зберегли повагу один до одного. І у тому, що на сторінках спогадів викладено багато фото роменців, - велика заслуга Івана Яковича, який допоміг їх відшукати. Цим самим сприяв в увіковіченні пам'яті про них на сторінках книги.

Сукачов Борис Іванович

Народився 8 серпня 1928 року у селі Боромля, Тростянецького району, в селянській сім'ї. Його батько, Іван Максимович, загинув на фронті у 1944 році (у період Великої Вітчизняної війни). Мати, Меланія Степанівна, десятки років пропрацювала у колгоспі.

Трудова біографія Сукачова почалася з 14-ти років, коли він проклав першу борозну на полях господарства свого села. Закінчив курси трактористів при Боромлянській МТС.

З 1948 по 1953 рік проходить службу на Балтійському флоті. У 1954 році очолює тракторну бригаду Боромлянської МТС.

З 1955 року переїздить на роботу до села Засулля, Роменського району, Сумської області, працює в місцевій МТС. У цьому році Борис Іванович одружується. З дружиною Галиною Миколаївною виховали трьох дітей: двох синів і дочку.

У 1959 році очолює тракторну бригаду № 1 колгоспу «Більшовик» у селі Пустовійтівка, Роменського району. У 60-ті роки заочно закінчує Роменський сільськогосподарський технікум.

На базі тракторної бригади багато років працювала обласна школа передового досвіду молодих механізаторів.

За високі показники в роботі тракторної бригади, яку очолював Борис Іванович, нагороджений багатьма нагородами держави. У 1965 році йому присвоєно звання Героя Соціалістичної праці. Шану у людей і у держави заслужив самовідданою, невтомною копіткою працею, чесністю, добросовісністю і порядністю. У 1979 році Сукачова колгоспники обрали головою колгоспу, і він очолював господарство півтора десятка років. Двічі обирався депутатом Верховної Ради УРСР. Я знав його особисто, майже десять складних літ, працювали пліч-о-пліч.

У селі побудовано Будинок культури, виробничі приміщення, житло, майстерню, механізовані токи, шляхи. Упорядковане село. Тваринницький комплекс по виробництву молока був одним із кращих у районі. Борис Іванович уважно ставивися до працівників господарства, по-батьківськи піклувався про них. На плечах багатьох таких, як він, трималися села. Багато було зроблено для людей і держави. І нам тепер несоромно дивитися у вічі кожному. Ми працювали, щоб краще було життя. Вирощували врожай, будували житло, школи, лікарні, шляхи. Примножували добробут і здобутки. З 1994 року Сукачов Б.І. - на заслуженому відпочинку.

Пальоний Михайло Михайлович

Народився в селі Біловоди, Роменського району, в сім'ї сільського коваля, в 1928 році. З ранніх років привчився до сільської праці. Закінчив сім класів, потім - фабрично-заводське училище. Працював у забої на шахті в Донбасі. Відслужив у армії. Працював у службі охорони Біловодського комбінату хлібопродуктів, податковим інспектором. З 1954 року працював заступником голови колгоспу в рідному селі. В 1969 році закінчив школу партійно-господарського активу. В цьому ж році його обрали головою колгоспу в сусідньому селі Бобрик. Більше 32 років незмінно очолював колгосп «Комуніст». Господарство було одним із кращих в районі і області. Економічно міцне. Славилося високими врожаєми зернових і цукрових буряків. Врожай зернових при тій структурі посівних площ зернових був до 40 центнерів, а цукрових буряків - більше 300 центнерів з гектара.

На кошти колгоспу був побудований за новітніми технологіями комплекс на 800 голів корів. Колгосп виробляв на 100 гектарів сільськогосподарських угідь 1300 центнерів молока. На кошти колгоспу було побудовано Будинок культури, комплекс побутового обслуговування населення, дитячий садок, адміністративне приміщення контори колгоспу і сільської ради, амбулаторію, магазини, лазню, ремонтну майстерню та ряд інших важливих приміщень виробничого призначення. Будувалося житло для колгоспників. Благоустроєне село, з асфальтованими вулицями і декоративними парканами.

Головний агроном колгоспу - Ганна Яківна Лада обиралася депутатом Верховної Ради УРСР. Головний зоотехнік колгоспу -

Катерина Михайлівна Соляник стала Заслуженим зоотехніком України. Пальоний нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

Десять літ мені випала доля працювати з Михайлом Михайловичем Пальоним. Це був керівник з почуттям високої поваги до людей праці, до спеціалістів господарства. Скромний, добрий, простий, надійний. Він жив турботами про колгоспників, піклувався про всіх і завжди допомагав. Він був хліборобом, мудрим і талановитим організатором. На 83-ому році життя помер в 2011 році.

Буша М.Г.

Білан М.П.

Сухарь І.Ф.

Буша Микола Григорович

Народився в 1943 році. По закінченню школи навчався в Роменському сільськогосподарському технікумі. Після - працював обліковцем тракторної бригади, економістом, агрономом, головним агрономом в колгоспі «Червоний прапор» села Великі Бубни. В 1971 році заочно закінчив Українську сільськогосподарську академію, отримав спеціальність вченого агронома. У 1974-1975 роки - голова колгоспу «40-річчя Жовтня» (село Ведмеже). З 1975 року - директор радгоспу «Рассвет» в селі Рогинці. Радгосп створений шляхом об'єднання колгоспів імені Леніна (село Рогинці), «40-річчя Жовтня» (село Ведмеже), імені Куйбишева для забезпечення кормами комплексу по відгодівлі великох рогатої худоби на промисловій основі.

На експериментальному комплексі, що був побудований на кошти держави, вирощувалося 10 тисяч голів бичків, при середньодобовому прирості 750-800 грамів. Завдяки будівництву комплексу, зведено житло для тваринників, побудовані шляхи до населених пунктів, газифіковані села, обладнане кабельне телебачення, відкрито музичну школу. Він відрізнявся від багатьох своїх колег настирливістю, сміливістю у вирішенні багатьох складних питань виробництва. Був здібним і мудрим по-селянськи організатором. Став кандидатом сільськогосподарських наук. Опублікував ряд наукових праць. Нагороджений за досягнуті господарством успіхи орденом Трудового Червоного Прапора. Він був працьовитим, вимогливим до себе і підлеглих, справедливим, волелюбивим. Помер після важкої хвороби в 1997 році.

Білан Михайло Панасович

Народився 22 листопада 1948 року у селі Бобрик, Роменського району, у сім'ї колгоспників. По закінченню Бобрицької середньої школи, у 1966 році працює у колгоспі механізатором. Після служби у армії, в 1971 році вступив на навчання до Київський інституту народного господарства імені Д.С. Коротченка.

У 1975 - 1976 роки - економіст колгоспу «Комуніст».

У 1976-1977 роки - начальник планового відділу управління сільського господарства Роменського райвиконкому.

У 1977-1979 роки - заступник голови колгоспу «Комуніст».

З березня 1979 року - голова колгоспу імені Гнідаша, села Салогубівка. Поля господарства примикали до траси Київ-Суми, і мені частіше, ніж з іншими керівниками господарств доводилося зустрічатися з Михайлом Панасовичем. Господарство було першим над шляхом, коли в'їздити в район та в область. Потрібно голові колгоспу завжди бути готовому прийняти непроханих гостей. А вони навідувалися часто і різних рангів. Колгосп мав показники, середні по виробництву продукції рільництва і тваринництва. Спеціалізувався на виробництві курячих яєць. У селі велася значна робота по будівництву, благоустрою села. Михайло Панасович значну увагу приділяв вихованню підрос-

таючого покоління. У селі було побудоване приміщення, де відкрили музей К.С. Гнідаша.

Сухарь Іван Федорович

Народився 4 вересня 1948 року у селі Велика Павлівка, Зіньківського району, Полтавської області, в сім'ї колгоспників. У 1966 році закінчив середню школу у рідному селі. У 1967-1972 роках - студент Полтавського сільськогосподарського інституту. 1972-1973 роки - служба в лавах армії, Балтійський флот. 1973-1975 роки - керуючий відділенням радгоспу імені Леніна. У 1975-1983 роках - голова колгоспу «Дружба». А з лютого 1983 року по 2012 рік - голова колгоспу «Україна» Роменського району. Майже три десятиріччя очолював колгоспи у двох селах - Артюхівці і Коржах.

Особисто знаю Івана Федоровича з 1983 року. Він працював у колгоспі села Артюхівка. Господарство було невелике, мало добрі виробничі показники. Виникла необхідність укріпити кадрами колгосп «Україна», досвідчений керівник господарства Омельченко вийшов на пенсію. Сухаря рекомендували керівником господарства у село Коржі. Він багато зробив для того, щоб господарство стало одним із кращих в районі. Скромний, небагатослівний, вдумливий керівник. Відповідальний.

Сударенко М.І.

Черненко П.О.

Могильний І.Г.

Сударенко Микола Іванович

Народився в селі Луциківка, Білопільського району, Сумської області, в родині колгоспників, у 1945 році. Батько - інвалід вій-

ни. В родині було три сини і дочка. Микола Іванович був старшим. Закінчив семирічку сільської школи у 1959 році. Працював у колгоспі обліковцем у бригаді овочівників. У 1962 році поступає на навчання у Мало-Ворожбянське училище механізації сільського господарства, по закінченню працює трактористом у колгоспі. Потім навчається на курсах шоферів. Працював шофером у колгоспі «Комінтерн». 1964-1967 роки - служить у прикордонних військах, повертається до рідного села, працює шофером. З 1968 по 1972 роки навчається у Роменському сільськогосподарському технікумі. По закінченню навчання у технікумі працює інструктором-ревизором Роменського райкому профспілки працівників сільського господарства до 1974 року. Недовгий період працює диспетчером-майстром ПМК -76. З листопада 1974 року по січень 1981 року - заступник голови колгоспу «Прогрес» по культурно-масовій роботі. Заочно закінчив агрономічний факультет Білоцерківського сільськогосподарського інституту. Очолював партійний комітет колгоспної партійної організації. Був обраний членом ЦК Компартії України.

У січні 1981 року Сударенка обирають головою колгоспу «Червоний прапор» (село Великі Бубни Роменського району). Обирався депутатом Роменської районної ради чотирьох скликань. Був депутатом Великобубнівської сільської ради. За його керівництва господарством приділялася велика увага будівництву і благоустрою села. Побудовано 7 кілометрів дороги з твердим покриттям, 12 житлових будинків, 3 тваринницьких приміщення, універмаг, 2 кілометри газопроводу за станом на кінець 1987 року. Сударенко очолював господарство до 1999 року.

Черненко Петро Олексійович

Народився 5 липня 1952 року в селі Кошари, Конотопського району. Батько - Олексій Григорович працював головою колгоспу, мати - Катерина Федосіївна - колгоспниця. В 1974 році закінчив Українську сільськогосподарську академію. Вчений агроном. Кандидат сільськогосподарських наук.

З 1974 року - агроном по захисту рослин і мінеральних добрив у радгоспі імені Леніна, Роменського району. З 1975 року - головний агроном радгоспу, а з 1982 року, протягом 27 років, - директор радгоспу імені Леніна, директор дослідного господарства «Агрофірма «Надія», директор державного підприємства

«Дослідне господарство - Агрофірма «Надія» Української академії аграрних наук. В 2004 році нагороджений Почесною грамотою Української академії аграрних наук. В 2005 році - Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України. У 2006 році - лауреат всеукраїнського конкурсу «Лідер агропромислового комплексу України». Заслужений працівник сільського господарства України. Депутат Сумської обласної і Роменської районної рад трьох скликань. В 2012 році його ім'я занесення в Книгу Пошани Роменського району.

Могильний Іван Григорович

Народився у селі Миколаївка, Роменського району 18 лютого 1950 року, після закінчення Миколаївської середньої школи у 1967-1968 році працював завідувачим Залатихівським сільським клубом. У 1969 -1971 роках служив у армії. 1971-1976 роки - працює шофером у колгоспі «Маяк» села Миколаївки. Колгосп реорганізовується у радгосп. У вересні 1976 року Могильний призначений бригадиром рілничої бригади села Миколаївки радгоспу «Роменський», а з лютого 1978 року призначений керуючим відділенням №4 радгоспу. У 1980 році закінчив Полтавський сільськогосподарський інститут. Познайомився з ним, коли його у травні 1981 року було рекомендовано на посаду секретаря парткому первинної партійної організації радгоспу «Андрієшівський». У березні 1982 року Могильний призначений директором радгоспу «Радянська Армія» села Мокиївка.

З його приходом на посаду директора спеціалізованого господарства (радгосп «Радянська Армія» спеціалізувався на вирощуванні плодів і ягід) невпізнанно покращувалися справи.

За три роки села радгоспу Мокиївка, Ріпки і В'юнке з'єднані дорогами з твердим покриттям. А протягом 1983-1985 років ці села радгоспу були газифіковані. Досить сказати, що за 1982-1990 роки побудовано 16 ставків. Питанню будівництва приділялася велика увага. Побудовано табір праці і відпочинку на 200 місць з відкритим басейном, баня-сауна у Мокиївці, баня з басейном на тракторній бригаді у селі Ріпки, дитячий садок - у Мокиївці, побудовано 21 будинок для працівників радгоспу і переселенців з Чорнобильської зони.

У 1987 році розпочато будівництво Ріпчанської школи на 195 місць з двома басейнами (школа з відомих причин залишилася

недобудованою). Директор турбувався про виховання і фізичне загартування підростаючого покоління. Його дві доньки і син закінчили школу із золотими медалями. У 1992 році радгосп реорганізований у колгосп «Вікторія», і Могильного обрали головою правління. Проходила реорганізація аграрного сектору, різні були його форми власності. У серпні 2008 року Могильний за власним бажанням залишив посаду директора ТОВ «Ромен-ЛТД» села Мокіївка. Обирався депутатом районної Ради 4-х скликань.

Якименко В.С.

Тряпкін М.П.

Озеров І.С.

Якименко Валерій Семенович

Якименко народився у селі Великі Бубни, Роменського району 7 червня 1947 року, у родині агронома. Закінчив В. Бубнівську середню школу, і, як батько, вирішив стати агрономом. У 1970 році закінчив Полтавський сільськогосподарський інститут і отримав спеціальність вченого агронома. Працював у колгоспі імені Чкалова Серединобудського району. У червні 1970 року призваний в ряди Радянської Армії. З липня 1971 року - агроном радгоспу ім. Леніна Роменського району. Брав активну участь в роботі комсомольської організації радгоспу. Його обирають членом бюро Роменського міськкому комсомолу.

З 1972 року - на комсомольській роботі в Липоводолинському райкомі ЛКСМ України, затверджений на посаду завідуючого відділом культурно-масової роботи. В лютому 1973 року обрали другим секретарем і членом бюро райкому комсомолу. У вересні 1973 року обрали першим секретарем Липоводолинського райкому комсомолу. Працював до листопада 1977 року.

З листопада 1977 по листопад 1979 року - секретарем парткому колгоспу «Комунар» Липоводолинського району.

З грудня 1979 по лютий 1985 рік працював в колгоспі «Червоний прапор» (село В. Бубни, Роменського району) заступником голови колгоспу по тваринництву і кормовиробництву, очолював партійну організацію. З лютого 1985 по березень 1999 року Якименко працює головою колгоспу ім Жданова у селі Перекопівка, а потім - головою правління СЗАТ «Перекопівське», Роменського району. З березня 1999 року очолює Роменську районну державну насінневу інспекцію. У 2007 року вийшов на пенсію.

Тряпкін Микола Прокопович

Народився у 1948 році у селі Сміле, Роменського району, в сім'ї офіцера, інваліда війни. Як було повідомлено в газетах і по радіо, Прокіп Нестерович Тряпкін був представлений до присвоєння звання Героя Радянського Союзу. Мати - Галина Гнатівна - домогосподарка. В сім'ї було ще дві сестри. Одружений, дружина - Клара Олександрівна - лікар. Виховали три сини, мають сім внуків і правнучку.

З 1967 по 1969 рік служив у групі Радянських військ у Німеччині. Після демобілізації, в званні старшини, з 1970 року працює дільничним Роменського міськрайвідділу внутрішніх справ.

Один із перших за підтримки керівництва колгоспу і сільської ради села Великі Бубни створює опорний пункт міліції, який стає зразковим в районі. У 1980 році призначений начальником спецкомендатури в м.Ромнах, свореної для будівництва сільськогосподарських і житлово-побутових об'єктів. За підсумками Всесоюзного соціалістичного змагання серед організацій «Сільбуд» комендатура зайняла п'яте місце. Тряпкіна було рекомендовано заступником начальника по оперативно-розшуковій роботі Роменського МРВВС. У 1984 році він закінчує навчання у Вищій школі МВС СРСР. В 1985 г. призначений начальником Краснопілського РВВС. В кінці 1992 року призначений начальником ДАІ Сумської області. Сумська ДАІ першою у країні виконала розпорядження МВД про створення локальної сітки ДАІ в районах області і ввела три програми «Угон», «Автомобиль», «Іномарка», встановлено 30 комп'ютерів, створено 5 шляхових відділів. Досвід роботи вивчався багатьма областями. Керівнику Сумської

ДАІ М.П.Тряпкіну було достроково присвоєно звання полковника міліції.

З 1994 по 1996 рік Тряпкін - начальник Сумського міського управління МВС. З кінця 1996 року - начальник господарського відділу УМВС в Сумській області, а з 1999 року - заступник начальника УМВС в Сумській області - начальник міліції громадської безпеки. З 2002 року, з вислугою 34 роки, - на заслуженому відпочинку.

Я з Миколою Прокоповичем спілкувався, коли він був ще діяльним на Роменщині, у далекому 1980 році, і, коли він обіймав посаду начальника міліції Краснопільського району, і в періоди, коли він займав високі пости на рівні обласного управління. Спілкуємось і сьогодні, як пенсіонери. Він через всі ці роки не втратив тієї високої вимогливості, принциповості, відповідальності, порядності і тієї поваги до товаришів і друзів, яка була і залишилася притаманна йому. З такими в розвідку можна йти.

Озеров Іван Степанович

Народився 1944 року у селі Межиріч, Лебединського району.

По закінченню середньої школи з 1961 року навчається у кулінарно-торговій школі, потім працює продавцем у магазині Сумського міськхарчкомбінату.

1963-1966 роки - проходить службу у Прибалтійському військовому окрузі.

1966-1968 роки - працює слюсарем, машиністом котла теплостанції у місті Олайне, Рижського району, Латвійської РСР.

1968-1972 роки - навчається у Вищій школі слідчих (місто Волгоград), по закінченню працює слідчим відділу внутрішніх справ Даугавпільського міськвиконкому, Латвійської РСР.

1977-1980 роки - помічник прокурора, заступник прокурора міста Краслава, Латвійської РСР.

1980-1984 роки - прокурор слідчого відділу Сумської обласної прокуратури.

З серпня 1984 року - прокурор міста Ромни. Іван Степанович був грамотним, вдумливим і справедливим при вирішенні службових питань. Озеров поважав людей, був надійним і хорошим товаришем, таким і залишився, вийшовши на пенсію. Багато доводилося вирішувати різних питань, прибігати до поради. Він часто говорив: «якщо не знаєш, як вчинити, - дій за законом».

Лакіза О.В.

Леонов В.М.

Негреба Г.П.

Лакіза Олександр Васильович

Народився 26 червня 1946 року, в робітничій сім'ї, в місті Воркута (Комі АРСР). Закінчив 7 класів у школі міста Воркута. З 1960 року проживає в Ромнах. В 1965 році закінчив механічний факультет Лохвицького технікуму харчової промисловості.

З лютого 1965 року працює старшим інженером-механіком, начальником відділу виробництва і хлібовипічки Бухарської обласпоживспілки. У 1975 році заочно закінчив Ленінградський технологічний інститут холодильної промисловості. З березня 1978 року працює заступником директора роменської гардинно-тюлевої фабрики. А в жовтні 1980 року був призначений директором фабрики.

З квітня 1994 року - генеральний директор фабрики, а з березня 2011 року - голова правління Публічного акціонерного товариства «Роменська гардинно-тюлева фабрика».

Одружений. Виховав сина.

Праця О.В.Лакізи високо оцінена державою і місцевими органами влади.

Нагороджений орденом «За заслуги» II і III ступеня, Почесною Грамотою Верховної Ради України, Почесною грамотою Сумської обласної ради, «Заслужений працівник легкої промисловості України», Почесний громадянин міста Ромни.

Леонов В'ячеслав Миколайович.

Народився 1 червня 1956 року в родині робітників, у селі Федорівка, Ленінського району, Кустанайської області. Освіта ви-

ща - у 1986 році закінчив заочне відділення Харківського інституту механізації і електрифікації сільського господарства. З 1967 року проживає з родиною в Ромнах. Після восьми класів з 1972 року навчається у Роменському сільськогосподарському технікумі. По закінченню технікуму з 1976 року працює механіком АК-2255.

1976-1978 роки - служив в збройних силах. З 1979 року по 1986 рік - начальник автозагону АК2255, механік Роменського загону автобазы №3, начальник автоколони №8 «Харківдорбуд». У 1986 році працює заступником голови роменської «Райсільгоспхімії». З грудня 1987 року - секретар парткому радгоспу «Роменський».

В березні 1990 року призначений начальником Роменської міжгосподарської шляхово-будівельної дільниці №13, яка в 2008 році була реорганізована в приватне підприємство «Роменшляхбуд», де працює директором.

Одружений. Батько двох дітей.

За бездоганну репутацію у бізнесі та високу якість послуг відзначений почесною нагородою Асамблеї ділових людей України «Золотий Ягуар».

Особисто знайомий з В'ячеславом Миколайовичем по спільній роботі з 1987 року. Надійний товариш, людина з доброю душею, завжди готовий прийти на допомогу. Таких, як Леонов, у моєму житті траплялося небагато. Говорять, як рідко зустрічається справжня любов, справжня дружба зустрічається ще рідше. Про наші відносини впродовж немалою відрізка часу можна сказати словами поета В. Михайлюка «Є дружби різні»:

*Є дружби різні. Тож, одна
Шампанським піниться в бокалі,
Її випиваєш до дна
Без радості і без печалі.
А друга - без пустих прикрас,
Ознаки маючи суворі,
Духовно підіймає нас
У добрій радості і в горі.*

Негреба Григорій Петрович

Народився 22 лютого 1954 року, в сім'ї робітників, у селі Іванівка, Великописарівського району, Сумської області. У 1969 році закінчив 8 класів і вступив до Харківського технікуму мо-

лочної промисловості на механічний факультет, який закінчив у 1973 році. Працює техніком-механіком Новобасаєвського маслозаводу, Чернігівської області.

1973-1975 роки - служити в армії.

1975-1976 роки - інженер-механік Ямпільського маслозаводу.

З 1976 року - інженер-механік, головний механік, головний інженер Роменського заводу замінників цільного молока.

З грудня 1983 по 2003 роки - директор Роменського заводу ЗЦМ.

2003- 2005 роки - директор приватного підприємства «ГАНГ-Д» м. Ромни. З травня 2005 до 2006 року - начальник управління харчової і переробної промисловості, начальник управління харчової і переробної промисловості Сумської обласної державної адміністрації. З лютого 2006 року - директор ПП «ГАНГ-Д».

Освіта вища, закінчив заочно у 1983 році Київський технологічний інститут харчової промисловості, інженер-механік.

Обирався депутатом Сумської обласної ради, депутатом Роменської міської ради. Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня. Почесний громадянин міста Ромни.

Вперше з Негребою познайомився, коли працював у Липовій Долині. Спільно з ним, як з головним інженером Роменського заводу ЗЦМ вирішував питання реконструкції цеху по прийманню молока в Липовій Долині. Його настирливість і неспокійний характер мені подобалися. А коли працював у Ромнах, рекомендував його директором заводу ЗЦМ. Гордий тим, що підтримував молодого, енергійного фахівця, який став одним з кращих керівників галузі в області.

Іванов Ю. Ф.

Лаврик М. І

Гаркава Н. М.

Іванов Юрій Федорович

Народився 14 жовтня 1945 року у місті Суми, в сім'ї робітників. Після закінчення середньої школи - учень токаря на Сумському насосному заводі. 1964-1967 роки - служив в армії. Закінчив Сумський машинобудівний технікум. З 1972 року - майстер, заступник начальника дільниці, заступник начальника управління, начальник управління СУ-507 тресту «Сантехмонтаж».

1982-1984 роки - начальник Сумської виробничо-розподільчої групи Мінмонтажбуду України.

З липня 1984 року - голова виконкому Роменської міської ради. З 1988 року - перший секретар Конотопського міськкому партії. 1994 - голова Сумського обласного територіального управління Антимонопольного комітету.

Освіта вища. Заочно закінчив Харківський інженерно-будівельний інститут та Академію суспільних наук при ЦК КПРС.

За сумлінну працю нагороджений Орденом «Знак Пошани», двома медалями, Почесними Грамотами Президента України та Антимонопольного комітету. Одружений, батько двох дітей.

Микола Іванович Лаврик

Народився 30 червня 1952 у селі Коровинці, Недригайлівського району, Сумської області. Закінчив Роменський індустріальний технікум; Харківський державний університет (1988), економіст. Трудовий шлях розпочав у вересні 1971 року - гідроробітником, машиністом Балахівського вугільного розрізу комбінату «Олександріявугілля». З 1972 року - майстер Плавинищівського міжколгоспного цегельного заводу Роменського району. У цьому ж році працює майстром Дюкинського кар'єру з видобутку вапняного каменю та щебеню Судогодського кар'єроуправління Владимирської області. Призваний до лав армії, служив у 1972-1974 роках, повернувся з армії і працював майстром Судогодського кар'єроуправління. З 1975 по 1981 рік - механік виробничої дільниці, начальник цеху Верхньодніпровського кар'єроуправління виробничого об'єднання «Дніпронерудпром».

З Лавриком я познайомився влітку 1981 року, коли він працював майстром, виконував обов'язки старшого виконроба у Роменському шляхобудівельному управлінні № 29 Харківського тресту будівництва шляхів. Потім він працював старшим інже-

нером управління по виробничо-технічній комплектації. Його енергія, ставлення до роботи, розуміння стану справ мені подобалися. Він навчався у Харківському державному університеті, на економічному факультеті, і у квітні 1983 року йому запропонували посаду заступника директора Роменської взуттєвої фабрики №5 з комерційних питань. Він працював три роки. Начальник Роменського ШБУ №29 Корнішин був направлений на роботу у Сумське обласне управління, виникла потреба Миколи Івановича направити на посаду начальника ШБУ-29, працював сумлінно. І коли Володимира Васильовича Панченка - директора взуттєвої фабрики обрали головою Роменського міськвиконкому, постало питання щодо кандидатури нового директора фабрики. Резерв, звичайно, був. Моя пропозиція, яку і підтримував Панченко, була - Лаврик. Звичайно, він тільки рік пропрацював в управлінні, і часта заміна керівників не сприймалася позитивно вищестоящими.

Але кандидатура Лаврика мною і Панченком, на наш погляд, була найкращою. Я зателефонував у промислово-транспортний відділ обкому партії, щоб погодити кандидатуру на посаду директора фабрики. Зазвичай, там, в основному, погоджувалися з пропозиціями міськкому. Проте, цього разу завідуючий відділом Акименко Віктор Григорович з моєю пропозицією не погодився. Розмова була з неприємних. Мовляв, начальника шляхобудівельного управління, не спеціаліста галузі, рекомендуємо на директора взуттєвої фабрики, при умові, що є технологи на інших фабриках області.

Чисто формально Акименко мав рацію. «Мені потрібні спеціалісти галузі», - відповідав Акименко. Мої доводи, що Лаврик працював три роки заступником директора фабрики з комерційних питань, як і жарт, що буде шити краще взуття, після того, як знає, які у нас дороги, - не сприймалася. Розмова закінчилася тим, що я відповів Акименку, мені прийдесться, в першу чергу, відповідати за стан справ на фабриці, а не йому. Коли він не погодиться, вирішуватиму дане питання у першого секретаря обкому.

Не дивлячись на непорозуміння, 7 липня 1987 року М.І. Лаврик був призначений директором фабрики. Працював він, на мою думку, добре. Згуртував помічників-однодумців, енергійних, досвідчених фахівців. Брав активну і дієву участь у всіх за-

ходах, які здійснювалися у місті і районі. Він був серед кращих керівників міста. Добрі спогади залишилися про спільну нашу роботу у місті Ромни. Лаврик був дисциплінованим, енергійним, відповідальним.

***Суми. 2005 рік. М.І. Лаврик і автор біля стендів
козацької організації на День міста.***

З 1990 року я працював у місті Суми, і до подальшої його роботи вже відношення не мав. У 1998 році вийшов на пенсію. Коли Лаврик працював головою Сумської обласної адміністрації, спілкувалися мало. Зустрічався з ним на заходах у Сумському ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою ім. І.Г. Харитоненка і на День міста.

З 1994 року Лаврик М.І. - генеральний директор Роменського колективного взуттєвого підприємства (з 1997 - виробничо-торгівельне об'єднання «Талан»). 2000 - 2003 роки - Роменський міський голова.

12.2003 - 02.2005 рр. - голова ради директорів, віце-президент ТОВ «Талан», м. Ромни. 04.02. - 12.12.2005 рр. - голова Сумської облдержадміністрації. 12.12.2005 - 10.07.2007 рр. - голова Чернігівської облдержадміністрації.

09.2007 - 04.2008 рр. - радник Президента України.

07.04.2008 - 19.02.2009 рр. - в.о. голови Сумської облдержадміністрації, голова (19 лютого 2009 - 6 квітня 2010 рр.).

Заслужений працівник промисловості України (1994). нагороджений орденами: «За заслуги» III (1997), II ступенів (2002), князя Ярослава Мудрого V ступеня (2009). Народний депутат Верховної Ради України VIII скликання.

Гаркава Ніна Миколаївна

Народилася 8 листопада 1951 року у місті Бранка, Луганської області.

У 1967-1971 роках навчалася в Одеському інституті народного господарства, здобула спеціальність економіста. По закінченню навчання працює інженером-економістом, старшим економістом, а з 1975 року начальником планово-виробничого відділу на Роменському консервному заводі. 1975-1982 роки - начальник планово-виробничого відділу Роменського змішторгу. З 1982 року - начальник планово-виробничого відділу управління торгівлі Роменського міськвиконкому. З 1986 року працює на Роменському заводі АТС старшим економістом, начальником планово-економічного відділу. З вересня 1992 року по лютий 1995 року - начальник фінансово-економічного відділу колективного сільськогосподарського підприємства «Колос» села Ярмолинці, Роменського району. 1995-1997 роки - головний економіст, заступник директора з економічних питань Роменського колективного взуттєвого підприємства «Талан». 1997- 2000 роки - заступник генерального директора колективного виробничого торговельного об'єднання «Талан», місто Ромни. З жовтня 2000 року - заступник, а з березня 2003 року - перший заступник Роменського міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради.

2004-2005 роки - заступник генерального директора з економічних питань ТОВ групи «Талан», місто Київ.

З березня 2005 року - перший заступник голови Сумської обласної державної адміністрації, а з 13 грудня 2005 по 25 грудня 2006 року - голова Сумської обласної державної адміністрації.

З 1980 року Ніну Миколаївну знав і по роботі на консервному заводі, у змішторзі, управлінні торгівлі на заводі АТС. Впродовж десяти років вирішували спільно питання. Звичайно, були і відповідні погодження при переміщенні її на посади. Завжди підтримував пропозиції, бо знав її як грамотного, вдумливого спеціаліста, і чи не головна її риса - вміння працювати і очолю-

вати колектив. Життерадісна, добра, людяна, справедлива і трудолюбива. Турботлива дружина, мати, бабуса. Спілкуємося і по сьогодні. Мені, пенсіонеру, людині, яка з багатьма працювала, вирішувала і їхні часто долі, приємно відчувати, що мої вихованці мають успіхи. І чи не менш важливо, коли про тебе пам'ятають. Ніна Миколаївна - одна з тих, яка рівна у спілкуванні і доброму, душевному ставленні до знайомих, незалежно від займаних нею посад. Не всі такі, я бачив багатьох і можу порівняти. А це багато чого говорить про людину.

Рясний А.А.

Помаран П.І.

Андрусенко В.І.

Рясний Андрій Андрійович

Народився 27 вересня 1941 року в селі Беєво, Липово-Долинського району, Сумської області, в сім'ї колгоспників.

У 1948 році пішов до першого класу Беєвської середньої школи, яку закінчив у 1958 році. Навчався у Сокиринському сільськогосподарському технікумі, Чернігівської області та закінчив його у 1960 році по спеціальності «агрономія». З 1960 по 1962 рік працював керівником виробничого навчання у середній школі, Липоводолинського району.

У 1962 році вступив до Сумського державного інституту імені А.С. Макаренка, де навчався по 1966 рік.

З 1966 по 1975 рік працював директором Жовтневої 8-річної школи, Білопільського району. У 1971 році під його керівництвом побудовано та відкрито Жовтневу середню школу, де він працював директором по 1975 рік. У цьому році був обраний секретарем парткому колгоспу імені Леніна, Білопільського райо-

ну, де працював по 1983 рік. Я особисто знав Рясного, як одного з кращих директорів школи області, і секретаря парткому передового колгоспу на Сумщині. Бував часто на нарадах, семінарах у селі Жовтневому - одному із зразкових сіл України.

З 1983 по 1986 рік він працював заступником директора Недригайлівського СПТУ-41. Підтримав пропозицію начальника Сумського обласного управління професійної освіти Менделя Костянтина Платоновича про призначення Рясного директором Роменського СПТУ-14.

Попрацював він плідно з 1986 по 1990 роки.

Навчання учнів організували в одну зміну, обладнавши додаткові класні кімнати в гуртожитку. Облаштували спортивний майданчик у дворі училища. Побудували двоповерхову їдальню. Покращили матеріально-технічну базу. Упорядкували територію. До 1990 року був зведений новий навчальний корпус училища. Користувався авторитетом - як серед колективу училища, так і керівників навчальних закладів міста.

У 1990 році Андрія Андрійовича обрали головою виконкому Роменської міської ради. Практично з Рясним вже не працював, коли він очолював міськвиконком. Зустрічався, вже будучи на посаді начальника обласного управління.

У 1992 році у зв'язку з хворобою А.А. Рясний вийшов на пенсію по інвалідності.

Помаран Павло Іванович

Народився 29 травня 1956 року в селі Рубанка, Недригайлівського району, Сумської області. У 1963 році вступив до першого класу Рубанської восьмирічної школи, Недригайлівського району, Сумської області і в 1971 році закінчив 8 класів цієї школи. Після закінчення школи з 1971 року навчався у Роменському сільськогосподарському технікумі, який закінчив у 1975 році, здобувши спеціальність техніка-механіка. Заочно закінчив Харківський інститут механізації та електрифікації сільського господарства і здобув спеціальність інженера-механіка.

За направленням працював в місті Верей, Наро-Фомінського району, Московської області техніком-механіком ПМК-1 «Водбуд» до листопада 1975 року. Служив в лавах Радянської Армії, в Середньоазіатському військовому окрузі.

Повернувся в місто Ромни і працював в Роменській ПМК-3 майстром дільниці та дільничним механіком з 1977 по 1980 роки.

З грудня 1980 року по травень 2005 року працював в ВПУ №14 міста Ромни, Сумської області: майстром виробничого навчання, а з 1985 року - заступником директора з навчально-виробничої роботи. З квітня 1990 року по травень 2005 року - директором училища.

Із червня 2005 року по листопад 2010 року працював міським головою Роменської міської ради, що в Сумській області. З жовтня 2011 року призначений директором ДПТНЗ «Роменське вище професійне училище».

Три скликання підряд обирався депутатом Роменської міської ради, а в 2002 році обраний депутатом Сумської обласної ради народних депутатів.

«Заслужений працівник народної освіти України».

З Павлом Івановичем познайомився, коли його пропонували на посаду заступника директора училища. Підтримав пропозицію про призначення директором училища, знаючи його, як надійного і здібного заступника директора училища. Працювати нам спільно не пощастило. Проте, я був задоволений і відчував гордість за нього, коли він працював міським головою. Зустрічались, спілкувались, радились.

Андрусенко Володимир Миколайович

Народився 8 липня 1950 року у місті Ромни, в багатодітній родині робітників. Після закінчення школи працював слюсарем-складальником на заводі «Поліграфмаш». У 1973 році закінчив Харківський інститут залізничного транспорту, Харківську національну юридичну академію за фахом - юрист (1997р.) 1978-1980 роки працював майстром на тепловозоремонтному заводі м.Астрахань, потім у Ромнах - інженером -технологом, старшим інженером-технологом, заступником начальника локомотивного депо. За родом роботи неодноразово зустрічався з Андрусенком у трудовому колективі, з робітниками депо. Після спілкування з ним залишалося враження, як про людину, котра вболіває за колектив, володіє обстановкою, знає людей і їх запити. З 1980 по 1990 роки - на партійній роботі. 1990 року Андрусенка обирають заступником голови Роменської міської ради.

У 1992 році його обирають головою міської ради і головою міськвиконкому, а у 1994 році - Міським головою. За час його перебування на посаді прокладено 68 кілометрів газопроводу, газифіковано 4043 квартири. Збудовано 4 свердловини, замінені ділянки водопроводу на двох вулицях, введено додаткові потужності на чотирьох котельнях. Побудовані приміщення центру зайнятості, залізничної поліклініки, навчального корпусу сільськогосподарського технікуму. За цей період мешканці міста отримали 1067 квартир, серед них - інваліди війни, воїни-афганці, ліквідатори аварії на ЧАЕС, військовослужбовці, багатодітні сім'ї. В умовах обмеженого фінансування збережена мережа шкільних закладів, дитячих дошкільних установ, бібліотек. Здійснено ремонт школи №1, добудовано школи №5 та №6, газифіковані школи №8 і №9. Місто взяло на фінансування центральну районну лікарню, придбаний транспорт і обладнання для лікувальних закладів. За сприяння В.М.Андрусенка у місті було створено перший у області центр медико-соціальної допомоги товариства Червоного хреста України, військова частина Міністерства по надзвичайних ситуаціях. Сприяв покращенню розвитку спорту, художньої самодіяльності, екологічного стану міста. Довгий час працював керуючим відділення Ощадбанку України у рідному місті. Постійно підтримував і підтримую з Володимиром Миколайовичем дружні, товариські відносини. У 2013 році він вийшов на пенсію. Немалий відрізок часу працював з Володимиром Миколайовичем - людиною слова і діла. Скромний, наполегливий у вирішенні питань. Він завжди приділяв багато уваги місту і тоді, коли очолював відділ міськкому партії по промисловості і транспорту. Спілкувалися за різних обставин, вже коли я працював у Сумах. У розмові завжди була відчутна гордість за зроблене у місті, за позитивні зміни, не соромився розповісти про успіхи і порадитися.

Гаркавий Євген Миколайович

Народився у місті Ромни 17 травня 1947 року. У 1961-1966 роках навчався у Сумському машинобудівному техні-

Гаркавий Є.М.

кумі. З 1967 року - технік-конструктор Роменського заводу АТС. З 1968 по 1972 рік працює головним механіком Роменського промкомбінату. 1972-1978 роки - обіймає посади головного механіка, виконроба будівельно-монтажного управління «Ромнипромбуд». Заочно закінчує Харківський інститут інженерів комунального господарства.

З 1978 року працює заступником з питань капітального будівництва генерального директора Роменського виробничого об'єднання консервної промисловості. 1981-1982 роки - будівельник у в/ч 19524.

У 1982 році призначається завідуючим відділом комунального господарства міста Ромни. У 1984 році обирається заступником голови Роменського міськвиконкому. З 1987 року по 1993 рік очолює БМУ «Ромнипромбуд, потім - будівельно-монтажний цех заводу АТС. Працює з 1993 року інженером - будівельником КСП «Колос» Роменського району, а з 1995 року - інженером, начальником транспортного цеху Роменського взуттєвого підприємства «Талан». У 2001 році призначений директором Роменського міськрайцентру зайнятості населення. З 2005 року очолює Управління державної служби, Головного управління державної служби України в Сумській області. У 2007 році вийшов на пенсію. Познайомився з Євгенієм Миколайовичем, коли виникло питання укріплення служби комунального господарства міста. Його рекомендували, як грамотного, здібного спеціаліста. Служба складна, відповідальна, нелегка. Потім працював заступником голови міськвиконкому. Зустрічався з ним майже щоденно, у різних справах міста, які потрібно було вирішувати. Спокійний, розсудливий у вирішенні питань. Принциповий і вимогливий. Надійним і відповідальним керівником був Є.М. Гаркавий на всіх ділянках, які йому доручали.

Давидов Іван Тимофійович

Давидов народився 26 серпня 1940 року у селі Дернове, Троянецького району, на Сумщині. Його дитинство випало на важкі воєнні і повоєнні роки. Мешкав у рідному селі з матір'ю, бабусею і дідом. Батько був у партизанах. Після війни навчається у сільській школі, а потім ходив за 8 кілометрів три роки до середньої школи у сусіднє село. Закінчує Харківський будівельний технікум. У 1984 році отримав диплом інженера-

будівельника, закінчивши Харківський інженерно-будівельний інститут. Пройшов шлях від муляра до начальника будівельно-монтажного управління.

В багатьох джерелах можна прочитати, що І.Т.Давидов був директором заводу, коли його зводили болгарські спеціалісти. Наголошу на окремих питаннях. Завод керамічних стінових матеріалів зводили будівельники будівельно-монтажного управління «Ромни-промбуд», яке очолював Іван Тимофійович Давидов.

І.Т.Давидов

Це була головна підрядна організація. Завод зводився під технічним наглядом болгарських інженерів, за їхнім проектом і поставкою виробничого обладнання з Болгарії. В його будівництві брали участь десятки спеціалізованих будівельних управлінь не тільки Сумської області, а й України. Замовником будівництва було обласне виробниче об'єднання «Сумбудматеріали». Будували завод в комплексі з виробничими потужностями і всім необхідним для його життєдіяльності. Зокрема, адмінприміщення, склади, комунікації теплоенергопостачання, водопостачання і водовідведення, житло, дитячі садочки, шляхи та інше.

Виникла необхідність на період будівництва заводу призначити директором спеціаліста здібного, контролювати якість будівництва такої великої будови, у якій брало участь багато будівельних організацій. Це міг здійснити тільки високодосвідчений будівельник. В міськкомі партії було вирішено доручити цю ділянку Давидову. І в листопаді 1984 року Давидова було призначено директором заводу, який будувався.

Завод для тих часів, з такою технічною оснащенністю, автоматикою і телемеханікою для всіх нас, що були причетні до його будівництва, був новиною, потрібно сказати правду. Це відчували будівельники, робітники і керівники. Потужність - 60 мільйонів штук умовної цегли. За розрахунками на заводі повинно працювати 60 операторів, а всього 100 чоловік. Об'єкти, які споруджувалися на закупленому за кордоном обладнанні, були на

особливому контролі. Про будівництво, виконання його графіків, звітувалися перед партійними органами не тільки Києва, а й Москви. Обласне керівництво на будівельному майданчику було постійно. Окрім виробничої бази, побудовано два 24-х-квартирних будинки, дитячий садок на 140 місць, 60-тиквартирний будинок, тепло- і водопостачання і відведення та інше.

Надавалася велика допомога комбінатом «Сумпромбуд». Допомогали будівельники з Охтирки, Конотопа, Шостки, Лебедина та інших міст. На 15 квітня 1988 року було заплановано з тунельної печі опалювання отримати перших 192 тисячі цегли. Практично це був пуск заводу.

Право відкрити пуск заводу було надано тим, хто його будував. Не кому іншому. Думаєте, що тоді не було бажаючих покрасуватися перед фотокамерами? Були. Давидов про це пам'ятає.

При його порядності і скромності йому, скажемо, нелегко було те робити, коли у стороні стояли високоповажні різних рангів. На, мій погляд, тепер це право надають високопосадовцям. Тих, хто запрошує їх на відкриття, розумію, а тих, хто перерізає стрічку, так і зрозуміти не можу.

А тоді, 15 квітня 1988 року, стрічку перед тунельною піччю перерізував директор заводу І.Т. Давидов, який організовував будівництво з перших днів, як керівник головної підрядної будівельної організації «Ромнипромбуд», спільно з майстром В.І. Цьомаю та болгарським шеф-монтажником Ангелом Кіркінєковим.

Давидов, Цьома, Кіркінєков.

Будівництво заводу в основному було завершене. Давидов з честю виконав дане йому доручення, очолював колектив з 1984 по 1988 роки.

Не можу сказати, що Давидов не зміг би забезпечити керівництво заводом. Зміг би, я переконаний. Але доцільніше було використати його великий досвід будівельника не тільки для користі Ромен, а й області. Тому у вересні 1988 року Давидова було переведено на роботу до Сум і призначено на посаду головним технологом тресту «Сумхімбуд». А завод повинен був очолити технолог по виробництву будівельних матеріалів.

І.Т.Давидов працює у Сумах, повертається у Ромни, працює заступником Міського голови, певний час виконує обов'язки Міського голови. І, вийшовши на заслужений відпочинок, продовжує працювати, допомагаючи багатьом керівникам вирішувати питання, пов'язані з будівництвом, та інші.

Телющенко Іван Федорович

Після І.Т. Давидова директором Роменського заводу керамічних стінових матеріалів призначили молодого спеціаліста галузі, головного інженера заводу, який і очолював партійну організацію-Івана Федоровича Телющенка.

Він мав добру освітню і практичну підготовку. У свій час, по закінченню Роменського індустріального технікуму, працював майстром на заводі будівельних матеріалів. Потім закінчив Білгородський технологічний інститут будівельних матеріалів і прибув на

роботу на завод. Працював старшим інженером-механіком, головним конструктором, головним технологом.

Йшов час. Колектив заводу під його керівництвом працював. Працюючи у Сумах, цікавився роботою заводу, інколи телефонував у справах. Відбулися великі зміни не тільки на заводі. Після досить тривалої перерви побував на заводі. Звичайно, не впізнати заводу і його директора. Іван Телющенко оправдав ту

Телющенко І.Ф.

довіру, яка була йому дана керівництвом міста. Він став відомим спеціалістом і керівником галузі. І сьогодні Іван Федорович - генеральний директор ТОВ «Керамейя»-Суми.

Хміленко Людмила Максимівна

Хміленко Л.М.

Народилася 12 липня 1946 року у місті Наро-Фомінську, Московської області. У 1964 році закінчила Роменську середню школу № 2. По закінченню школи працювала учителем англійської мови молодших класів Роменської восьмирічної школи № 6. 1965-1969 роки - навчалася у Владимирівському державному педагогічному інституті імені Лебедєва-Полянського на факультеті англійської мови. З 1969 року по 1970 рік працювала викладачем англійської мови в Горно-Алтайській національній школі. У 1970-1980 роки працювала у Роменській вечірній школі №1 учителем англійської і німецької мови, заступником директора. З 1975 року - секретар первинної партійної організації школи. 1980 -1985 роки - інструктор відділу пропаганди і агітації Роменського міськкому партії. 1985 року обрана секретарем виконкому Роменської районної Ради народних депутатів, а у 1990 році обрана заступником голови Роменської районної Ради народних депутатів. У 2001 році вийшла на пенсію. Більше 15 років обіймала відповідальні посади у Роменському районі. Працюючи секретарем виконкому районної Ради, забезпечувала високий рівень роботи сільських виконавчих комітетів, приділяючи увагу навчанню кадрів, контролю за роботою, надання практичної допомоги на місцях. Як заступник голови районної Ради забезпечувала організаційну роботу, як районної ради, так і сільських рад по розробці, прийняттю і виконанню рішень Рад. Працелюбна, відповідальна, принципова, завжди користувалася повагою і авторитетом у трудових колективах. Вона займала посади наче і не першого плану, але її добросовісна, професійна робота сприяла виконанню планів і завдань у районі. Вона була прикладом у ставленні до справи для багатьох керівників-чоловіків.

Неліна Тетяна Гаврилівна

Народилася 30 серпня 1927 року у Липовій Долині.

У 1952 році закінчила педіатричний факультет Харківського медичного інституту. Отримала призначення в Смілівську районну лікарню (нині Роменський район), де працювала до 1957 року лікарем-хірургом. 40 років - з 1957 по 1997 рік працювала хірургом, завідуючою хірургічним відділенням, заступником головного лікаря, хірургом і лікарем-методистом Роменської центральної районної лікарні.

Неліна Т.Г.

За період роботи лікарем запровадила близько 50 нових лікувально-діагностичних методик, розробок. У 1976 році першою в області впровадила в лікувальний процес гастроскопію.

Працюючи у Липовій Долині і у Ромнах, часто зустрічався з Тетяною Гаврилівною з питань надання допомоги району, коли була депутатом Верховної Ради УРСР. Працюючи у Ромнах, вирішували питання покращення роботи хірургічного відділення і лікарні.

Уважна, чуйна, скромна і лагідна, турботлива і принципова - такою була вона за характером. Невипадково обирали її люди депутатом Верховної Ради УРСР трьох скликань у 1963 - 1977 роки.

У 1999 році їй присвоєно звання Почесного громадянина міста Ромни.

У нас були дружні товариські відносини. Зустрічалися сім'ями на святах у спільних знайомих. Останні роки вона проживала у Сумах. Тетяна Гаврилівна і моя дружина Раїса Олександрівна довгі роки і постійно підтримували дружні стосунки, вже будучи на пенсії. Вони були за характером подібні. Доброта, турбота про кожного рідного, близького і знайомого були їм притаманні обом і це їх єдило. І померли обидві у один день - 25 вересня 2013 року. І майже поруч похоронені.

Чорнобук Григорій Васильович

Григорій Васильович народився 11 вересня 1931 року у селі Заруддя. У 1932 році сім'я переїхала в місто Ромни. По закінченню семи класів неповної середньої школи навчався у Роменському сільськогосподарському технікумі.

Отримав спеціальність техника-механіка. Працював у Берестечківській МТС, Волинської області старшим механіком. З 1951 по 1954 роки служив на Далекому Сході в армії. Повертається у Ромни. Працює майстром виробничого навчання у професійно-технічному училищі №7 до

Чорнобук Г.В.

1961 року. З 1961 року працює у Роменській міжгосподарській будівельній організації механіком до 1967 року, а потім - більше трьох десятиліть незмінно очолював трудовий колектив до 2000 року. Заочно закінчив Московський сільськогосподарський інститут за спеціальністю «інженер-механік». Очолювана ним будівельна організація звела у селах Роменщини велику кількість будівель. Серед них - житловий масив у селі Пустовійтівці. Школи у селах Смілому і Перекопівці. Дитячий садок у Смілому. Будинки культури у Бацманах і Смілому. Комплекси по відгодівлі свиней у селі Анастасівка, по відгодівлі великої рогатої худоби у селі Біловоди, молоко-товарні комплекси у селах Бобрик, Гришине, Сулими. Та багато інших споруд виробничого і соціально-культурного призначення, котрі важко вже перерахувати.

Його організаторське уміння, сумлінна і старанна праця оцінені державною нагородою - орденом «Знак Пошани» та багатьма відомчими нагородами.

Впродовж десяти років працював з Григорієм Васильовичем, старанним керівником, умілим організатором будівництва. Добрим і надійним товаришем. Розсудливим і спокійним, вимогливий і таким, що любляв гумор. Майже 40 трудових років працював Чорнобук Г.В. з будівельниками в одній організації, очолюючи колектив. Чи не найвища це оцінка трудової діяльності людини?! Напевне, - найвища.

Юхта Григорій Іванович

Народився Григорій Іванович в сім'ї агронома, в 1939 році. В 1958 році закінчує Роменський сільськогосподарський технікум і отримує спеціальність техніка-механіка. Працює техніком-механіком в колгоспі «Комінтерн» Недригайлівського району. У 1959-1962 роках проходить військову службу. Після навчається у Харківському інституті механізації і електрифікації сільського господарства - рік на стаціонарі, решту - заочно.

Юхта Г.І.

1963-1972 роки - майстер виробничого навчання Роменського профтехучилища, технік-конструктор машзаводу, потім працював майстром виробничого навчання, завідувачим виробничого навчання, викладачем сільськогосподарського технікуму. 1972-1990 роки - працює в апараті Роменського міськкому партії на посаді інструктора, а з 1975 року - завідувачий організаційним відділом. Набутий досвід виховної роботи з молоддю приготився на новій посаді. Він добре знав молодих, перспективних спеціалістів і керівників, уміло приділяв їм увагу, вивчав їх ділові здібності, забезпечував їх висування на відповідальні ділянки партійної і господарської роботи. Відділ міськкому був базовим в області з питань відбору і виховання керівних кадрів.

З 1990 року працював керуючим справами виконкому Роменської районної ради народних депутатів, заступником. Нагороджений медаллю «За трудову доблесть». В 1999 році вийшов на пенсію.

Одягайло Федір Савович

Народився 1 жовтня 1932 року у селі Панасівка, Липоводолинського району, на Сумщині. Після закінчення восьми класів Липоводолинської середньої школи у 1948 році навчається у школі бухгалтерів колгоспного обліку в Ромнах. По її закінченню з січня 1950 року працює секретарем Панасівської сільської ради, потім - обліковцем Берестівської МТС у колгоспі села Московське. З листопада 1951 року і по листопад 1956 року відс-

лужив на екіпажах Червонопрапорної Амурської флотилії та Тихоокеанського флоту. З грудня 1956 року - обліковець у тракторній бригаді Анатолія Русанівського - Героя Соціалістичної праці у селі Московському. З грудня 1959 року працює інструктором, завідувачем загальним відділом виконкому Липоводолинської районної ради. В 1963 році, після ліквідації Липоводолинського району, переведений на посаду інструктора загального відділу виконкому Роменської районної ради, через певний час очолює відділ.

З лютого 1966 року по квітень 1974 року працює інструктором Роменського міськкому партії. А з квітня 1974 року - завідувачем загальним відділом, де і працював до жовтня 1991 року.

Працював і навчався. В 1969 році закінчив Харківський машинобудівний технікум, а в 1977 році - Вищу партійну школу. Будучи на пенсії, працює завідувачем відділення соціальної допомоги одиноким та непрацездатним громадянам відділу соціального забезпечення Роменського райвиконкому. З листопада 2001 року - директор територіального центру допомоги одиноким і непрацездатним громадянам. Потім працює виконавчим директором громадської організації «Роменське земляцтво».

Був депутатом Роменської міської ради чотирьох скликань. Член правління Роменської районної ветеранської організації. З 2010 року - посол миру Федерації Всесвітнього Миру в Україні. З 1980 року ми працювали разом в міськкомі партії, а потім - у системі соціального захисту населення. Прцелюб, надійний товариш, Людина доброї душі.

Ромащенко Олександр Іванович

Народився в місті Ромни, в 1948 році 28 серпня. По закінченні навчання в школі здобував освіту в Харківському інституті інженерів залізничного транспорту. Інженер-економіст шляхів сполучення.

У 1972-1973 роках служив в лавах Збройних Сил.

Одягайло Ф.С.

1973-1979 рр. - працював на чному транспорті в 13 Роменській дис-танції колії Південної залізниці.

З 1979 -1985 року - на партійній ро-боті. Інструктор, а з 1982 року - заві-дуючий промислово-транспортним відділом Роменського міськкому партії.

З березня 1985 року обирається за-ступником голови виконкому Роменсь-кої міської ради, головою планової комісії. За його активною і безпосеред-ньою участю газифікуються Ромни. На початок 1999 року було газифіковано майже 6 тисяч квартир і біля 12 тисяч приватних будинків. Зага-льна протяжність газомереж складала 166 кілометрів.

З 1998 року по 2005 рік працював: заступником голови Ро-менської районної державної адміністрації; першим заступни-ком Роменського міського голови.

З листопада 2005 року по березень 2007 року - начальник служби обліку газу Роменського управління «Міжрайгаз».

З березня 2007 року до виходу на пенсію - керуючий справа-ми виконавчого апарату Сумської обласної Ради. Розсудливим, спокійним, виваженим, відповідальним запам'ятався мені Ро-машенко за час спільної роботи.

Ромашенко О.І.

Рішняк Анатолій Миколайович

Рішняк А.М.

Народився 24 серпня 1954 року у мі-сті Харкові. Проживав у селі Семенів-ка, Липоводолинського району, в родині агронома колгоспу, потім - у місті Ромни, за місцем проживання ро-дини. По закінченню Роменської сере-дньої школи №3 у 1972 році навчався у Люботинському технічному училищі. Працював помічником машиніста теп-лового. З 1974 по 1976 роки проходив військову службу у Збройних Силах. З червня 1976 року по травень 1995 року працював на Роменському заводі «Тра-

кторозапчастина» наладчиком шліфувальних машин, майстром зміни, старшим майстром цеху. У 1985 році закінчив без відриву від виробництва Харківський сільськогосподарський інститут імені Докучаєва за спеціальністю економіст-організатор когосподарського виробництва. Я знав його з 1986 року, як ціативного і здібного інженера-технолога, а з 1990 року - як начальника планово-виробничо-економічного відділу заводу. Рішняк очолював партійну організацію заводу.

Завод спеціалізувався на виготовленні запасних частин до тракторів і автомобілів. Підприємство мало славу історію, його продукція була відома у Росії, Білорусії, Литві, Молдавії, Польщі, Венгрії, Болгарії та інших країнах.

Завод поставляв запасні частини на Мінський тракторний завод (МТЗ), Владимирський тракторний завод (ВТЗ) та Південний машинобудівний завод (ЮМЗ).

З 1995 року працював на посаді заступника директора, а з лютого 1999 року - директором Роменського комбінату хлібопродуктів дочірнього підприємства Державної акціонерної компанії «Хліб України». За час роботи проявив високі організаторські здібності, завдяки чому підприємство стало одним з кращих у галузі. Нагороджений Почесною грамотою Міністерства аграрної політики України.

Правдюк Дмитро Сергійович

Правдюк Д.С.

Народився в Ромнах в 1948 році. В 1966 році закінчив 11 класів Вовківської середньої школи. Навчався і працював у місті Миколаєві на суднобудівному заводі імені 61 комунара.

З 1969 року працює в редакції Роменської газети «Комуністичним шляхом».

1972-1973 роки - завідувачий інформаційно-методичним центром Сумського обкому комсомолу.

В 1975 році закінчив Київський державний університет імені Т.Г.Шевченка, факультет журналісти-

ки, а в 1988 році - факультет журналістики Вищої партійної школи при ЦК Компартії України.

Здібного і енергійного журналіста в 1988 році призначили редактором міськрайонної газети. Газеті було дано ймення в 1991 році «Вісті Роменщини». Газета була і є однією з найтиражніших в області. Видав книгу «Земне тяжіння слова». Заслужений журналіст України, академік Національної академії проблем людини, нагороджений золотою медаллю Національної Спілки журналістів України з нагоди 50-річчя НСЖУ.

За моєю ініціативою Правдюка було призначено в 1988 році головним редактором міськрайгазети. Відчуваю причетність до його формування, як журналіста, організатора, котрий впродовж багатьох років очолює редакцію. Висвітлює багатогранне життя Роменщини. І прізвище має - ПРАВДЮК.

Фомін Петро Костянтинович

Фомін П.К.

Петро Костянтинович народився 9 липня 1924 року в Рильському районі, Курської області. Учасник бойових дій у роки Великої Вітчизняної війни, інвалід війни. Закінчив Київський технікум ідеологічних працівників. Певний час жив і працював у Києві. Потім працював редактором районної газети в Бурині. Заочно закінчив Харківську Вищу партійну школу. З 1974 по 1988 рік, можна сказати довгий період, працював редактором Роменської міськрайонної газети. Був активним організатором висвітлення досвіду роботи трудових колективів, кращих людей міста і району. Газета сприяла боротьбі з недоліками, була організатором трудящих у вирішенні насущних питань Роменщини. Помер у 2002 році.

**НА ПОЛЯХ І ФЕРМАХ РАЙОНУ У РІЗНИХ СФЕРАХ
ГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА СЕРЕД БАГАТЬОХ
СУМЛІННИХ ТРУДАРІВ, САМОВІДДАНО ПРАЦЮВАЛИ:**

*Лада Ганна Яківна.
Головний агроном кол-
госпу «Комуніст»,
с. Бобрик.
Депутат Верховної
Ради УРСР.*

*Сокура Катерина
Петрівна.
Завідуюча фермою
№2 радгоспу
ім. Ленін,
с. Перехрестівка.*

*Яременко Ольга
Тимофіївна.
Доярка колгоспу
ім. Калініна,
с. Анастасівка.*

*Бакуменко Сергій
Михайлович.
Завідуючий сортоді-
льніцею. Заслужений
працівник сільського
господарства України.*

*Голуб Микола
Павлович.
Механізатор колгоспу
«Дружба».
С. Артюхівка.*

*Щебетун Олексій
Олексійович.
Механізатор колгоспу
«1 Травня»,
с. Сулими*

*Горошко Тетяна Ми-
хайлівна.
Птахарка
колгоспу «Україна»,
с. Коржі.*

*Порхун Ганна Олександрівна.
технік по відтворенню
тварин колгоспу ім. Кі-
рова, с. Волошнівка.*

*Свідерський Віктор
Васильович.
Механізатор колгос-
пу ім. Шевченка,
с. Андріївка.*

**Чорнуха Олександр
Олексійович.**
Тракторист колгоспу
«Прогрес»,
с. Сміле.

**Охріменко Іван
Іванович.**
Пасічник колгоспу
ім. Ілліча,
с. Хоминці.

**Литвиненко Ольга Фе-
дорівна.**
Доярка радгоспу
ім Леніна,
с. Перехрестівка.

**Зубко Зінаїда Михай-
лівна.**
Телятниця колгоспу
«Комуніст»,
с. Бобрик.

**Лисаченко Надія Яків-
на.**
Доярка колгоспу «Чер-
воний прапор»,
с. Великі Бубни.

**Бердник Леся Антонів-
на.**
Голова профкому колго-
спу
«Прогрес», с. Сміле.

**Щебетун Володимир
Ананійович.**
шофер радгоспу «Ро-
кити», с. Діброва.

**Кузьменко Василь Іва-
нович.**
Завідуючий МТФ №2
колгоспу «Комуніст»,
с. Бобрик.

**Бовтута Микола Пан-
телеймонович.**
Завідуючий фермою рад-
госпу ім. Федька,
с. Хмелове.

*Голуб Ніна Іванівна
Доярка радгоспу.
ім. Федька,
с. Хмелове.*

*Соляник Катерина
Михайлівна.
Головний зоотехнік
колгоспу «Комуніст»,
с. Бобрик.*

*Войтенко Віктор
Леонтіївич.
Вівчар колгоспу «Зо-
ря»,
с. Заруддя.*

*Батіг Ольга
Микитівна. Доярка
колгоспу «Більшовик»,
с. Пустовійтівка.*

*Хіміч А.М.,
голова колгоспу
ім. Тельмана.*

*Фенько Г.Д.,
голова колгоспу
ім. Фрунзе.*

ЗАЛИШИЛИ В ПАМ'ЯТІ ДОБРІ СПОГАДИ

**Савченко Г.Ф.,
начальник РЕС.**

**Литовка В.К.,
секретар райви-
конкому.**

**Мусієнко В.К., го-
ловлікар ЦРЛ.**

**Галунко В.В.,
перший секретар
міськкому комсо-
молу.**

**Біленко В.Г.
Заступник
директора
заводу АТС.**

**Юрченко Ю.В.,
начальник
АК 2255.**

**Сірінько І.А.
Директор
СПТ 37.**

**Дрофа Л.І.
Заступник
головиці ЦРБ.**

**Бруяка М.І.,
головицікар
санстанції.**

Гусєв М.М.
Секретар парт-
організації заводу
«Поліграфмаш».

Білоконь Н.А.
Краща робітниця
взуттєвої фабрики.

Антипченко В.І.
Голова
районного суду.

Суддіна В.В.
Директор
школи №1.

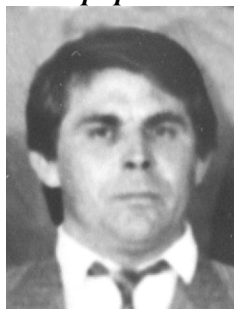
Ведмідь І.І.,
Голова товариства
охорони природи.

Костюк А.С.
голова Хмельів-
ської сільради.

Шкумат П.П.
Голова райоб'єднання
«Сільгоспхімія».

Тимків В.М.
Голова прав-
ління РСТ.

Вакула М.Ф.
Прокурор
м. Ромни.

Гакал Л.В.
Директор заводу «Тракторозапчастина».

Цецюр М.С.
Секретар парткому заводу АТС.

Янголь В.П.
Начальник міськрайвідділу міліції.

Яременко М.М.
Голова виконкому Позожекриничанської сільської ради.

Шевченко М.І.
Агроном колгоспу ім. Фрунзе

Гвоздецька Н.М.,
економіст кондитерської фабрики.

Криворучко Л.А.
Інструктор міськкому партії.

Щербина В.Г.,
інструктор міськкому партії.

Христій М.В., *секретар парткому ж/д ст. Ромни.*

***П'ятков В.М.
військовий
комісар.***

***Ганенко М.М.,
директор
школи №7.***

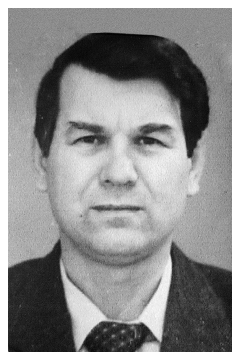
***Овсійко М.Ф.
інструктор міськ-
кому партії.***

***Стрижко М.І.,
секретар міськко-
му комсомолу.***

***Ласкавий А.І.
зав. міськвідділом
освіти***

***Васильченко Г.П
інструктор
міськкому партії.***

Викласти фотографії і назвати прізвища всіх, хто своїм ставленням до загальної справи, хто своєю працею був і є гідний цього, не дозволяють ні розміри книги спогадів, ні можливості в силу різних обставин). Їх пам'ятають і пам'ятатимуть у добрих звершеннях, які вони робили і залишили на полях, на тваринницьких фермах, на будівельних майданчиках, в школах, закладах культури та охорони здоров'я, побутових і торгівельних, державних установах - у всьому тому, що вони створили для прийдешніх поколінь.

ІСТОРИЧНІ ПАМ'ЯТКИ В МІСТІ І РАЙОНІ

Вознесенська церква.

Вознесенська церква, що знаходиться у центрі міста, як стверджують фахівці, - взірць високого класицизму кінця 18-19 століть. Церква - одна з цінних історико-архітектурних пам'яток древнього міста. Її реставрацію розпочали у восьмидесятих роках минулого століття. Реставрація здійснювалася за кошт держави. В області було створене спеціальне реставраційне управління, яке здійснювало такі роботи. Особливу увагу реставрації подібних пам'яток в області приділяв заступник голови виконкому Обласної Ради - Антон Якович Підпригора. Взагалі, на Роменщині багато цікавих для пізнання місць. Під державну охорону взяті велетні-дуби. П'ятсотрічний вік мають два дуби в селі Кропивинці, висотою в 30 м і з діаметром стовбура в 140 см. Наймогутнішим у Сумській області є дуб біля села Рогинці (з діаметром стовбура в 170 см), його вік - не менше 600 років. Охороняються в районі також дуби, що мають меморіальне значення. Це - чотирьохсотлітній дуб у селі Гаї, що

пов'язаний з ім'ям народного месника - Семена Гаркуші. У 1768 році відбулося гайдамацьке повстання, відоме в історії під назвою «Коліїщина», яке очолили Максим Залізняк та Іван Гонта. Повстання було переважно на Правобережній Україні, але були прояви його і в наших краях, зокрема, на Роменщині. З різних джерел дізнаємося, що восени 1768-го Ромоданівським шляхом російські солдати вели на каторгу колону полонених гайдамаків. Ромодан - старовинний торговельний шлях. Проходив з Півночі на Південь через Ромни - Лохвицю - Лубни - Кременчук. Був частиною великого шляху з Росії до Криму. На цьому шляху була незначна кількість переправ через річки, він минав також піщані місця і великі населені пункти. До появи залізниць був одним з найважливіших шляхів, яким чумаки Лівобережжя ходили в Крим по сіль. Багато разів і мені доводилося проїжджати тими місцями, правда, не волами, а автомобілем.

На дорозі між Ведмежим і Хмеловим, в Ратмировій Діброві, гайдамаки несподівано для конвоїрів розбіглися і врятувалися. Розбігшись великими лісами, втекли від погоні - їх неловили. На Роменщині можна почути розповіді про знаменитого гайдамаку Семена Гаркушу, друга Залізняка і Гонти. Переховувався він в Ратмировій Діброві, в Ромнах, бував і у Ведмежому. Гаркуша діяв тут активно після зруйнування у 1775 року Запорозької Січі. Арештували його 17 лютого 1784 року. Збереглися легенди, в яких Гаркуша постає, як поборник правди і справедливості, захисник знедоленого люду. В селі Гаях під дубом нібито любив він перепочивати, а біля села Ведмежого є джерело, де отаман зі своїми сподвижниками втамовував спрагу. Є багато легенд і переданих з покоління в покоління розповідей про Гаркушу, які по сьогодні збереглися в багатьох районах Сумської, Полтавської та інших областей.

Історією про Гаркушу займався і досліджував журналіст з Недригайлова - Василь Стецюра. Коли я працював у Липовій Долині, він мені розповідав про свої дослідження. Мав велику кількість матеріалів, планував їх опублікувати.

На Роменщині багато заказників. Перлиною краю є природно-заповідний фонд Роменщини, що нараховує понад три десятки заповідних територій та окремих пам'яток природи, загальною площею 3,6 тисячі гектарів. Серед них - Андріяшів-

сько-Гудимівський, Біловодський, Миколаївський гідрологічні заказники.

Андріяшівсько-Гудимівський заказник - гідрологічний заказник загальнодержавного значення. Розташований у затоні річки Сули, в межах району, в околицях села Глинська. Досить багатий тваринний світ заказника. Тут виявлено 141 вид хребетних тварин. Основу фауни складають водно-болотяні і лісові види. У заказнику виявлено 3 види тварин, занесених до Європейського червоного списку, - мінога українська, деркач і видра. Червоною книгою України охороняються мінога українська, горностай і видра. Серед червонокнижних птахів зустрічається один вид - журавель сірий. У центральній частині заповідника, на площі близько 3 гектарів, знаходиться колонія чаплі. У складі цієї колонії гніздиться близько 40-50 пар сірої чаплі, близько 15 пар рудої чаплі і 10 пар великої білої чаплі. У заказнику будує свої гнізда веретенник великий - рідкий на Сумщині вид куликів. З регіонально-рідкісних видів мешкають лебідь-шипун, сіра гуска, крячок чорний, шуліка чорна, плиска жовтоголова, бобер. Значну роль грає заказник в охороні місць нересту багатьох видів риби.

Створений заказник в 1977 році, його площа - 1509,6 гектари. Звичайно, читати про це цікаво. Але побачити все це і полюбуватися - це зовсім інше. Коли я бував у Глинську і проїжджав через заказник, ми зупинялися з Іваном Яковичем на деякий час, спостерігали за птахами, милувалися неповторними, притаманними тільки цьому заказнику краєвидами.

Скіфські кургани зустрічаються на території майже по всій Україні. Велика кількість скіфських пам'яток на Сумщині дала підставу вченим виділити їх в окрему Посульську групу. Пам'ятки концентруються навколо скіфських курганних некрополів біля міста Ромни. Основна кількість курганів знаходиться північніше Ромен. Найбільші групи розкинулись поблизу сіл: Пустовійтівка, Великі Будки, Басівка. Від Великих Будок, вгору за течією, вздовж правого берега Сули, простягнувся майже безперервний ланцюг курганів, який закінчується великим курганним некрополем неподалік від Вовківцеь. Останній великий курганний могильник з цього ланцюга знаходиться поблизу Плавинища і Герасимівки. Курганні групи на південь від Ромен відомі поблизу сіл Чеберяки, Глинськ, Ярмолинці.

Недалеко від села Басівка знаходиться велике скіфське городище 6-3 ст. до н.е., що було центром землеробсько-скотарських племен басейну річки Сули. В курганах поблизу городища виявлені поховання військово-родової скіфської знаті. Це - найбільше поселення скіфської доби в лісостеповій зоні України. Підтвердження цьому - сотні стародавніх поховань у нашому краї - курганів, які збереглися до наших днів. Археологи визнали, що нічого подібного серед скіфських пам'яток немає ні на теренах України, ні колишнього Радянського Союзу. Давня історія міста підтверджується численними знахідками і пам'ятками кам'яного та бронзового віків. Цінні знахідки з курганів є справжніми шедеврами світової культури: вони займають почесні місця в експозиціях музею історичних коштовностей України, Національному історичному музеї Києва, провідних музеях Росії.

У межах сучасних Ромен протягом 8-10 ст. н.е. існувало слов'янське поселення сіверян, відоме під назвою «Монастирище». Це городище, досліджуване відомим археологом, нашим земляком Миколою Макаренком, дало назву широко знаній тепер Роменській археологічній культурі, залишки поселень якої відомі по всьому Дніпровському Лівобережжю.

Роменський краєзнавчий музей, заснований у 1920 році, і є одним із найбагатших історико-краєзнавчих музеїв країни. Речі зі скіфських курганів; горщик з чорної обпаленої глини, якому понад 1500 років; замок з ключем від брами Роменської фортеці; Литовський статут 1588 р. Цікавою є археологічна колекція. На виставці представлені палеонтологічні знахідки, знаряддя праці кам'яного віку. Тут можна побачити речі зі скіфських курганів: знаряддя праці, зброю, рештки глиняного посуду. Давньогрецькі амфори, що свідчать про торгові зв'язки скіфів з грецькими містами-колоніями Причорномор'я. Козацька доба представлена унікальними документами, предметами нумізматики, зброєю XVII - XVIII ст. Парсуна (умовна назва творів портретного жанру, що за стилістичними ознаками наближають їх до ікон) Богдана Хмельницького, картина XVIII ст. «Переговори Богдана Хмельницького з польськими послами під Замостям в 1648р.», картина «Роменська мадонна» видатного українського художника XVIII століття Григорія Стеценка.

Є в Роменському краєзнавчому музеї коштовне Євангеліє, яке останній кошовий Запорізької Січі Петро Іванович Калнишевський подарував церкві свого рідного села Пустовійтівка, яка була побудована за його кошти.

Про цей подарунок останнього кошового отамана Запорізької Січі знає цілий світ. Свого часу вартість його була 600 карбованців золотом (за коня давали не більше п'яти). Більше пуда срібла пішло на оправу, довжина якої 57 см, ширина - 32 см, товщина - 10 см. Виготовив його київський майстер Іван Равич.

Коли заглянути в історичні сторінки, що написані про Калнишевського, то можна дізнатися, що за життя у Січі Петро Калнишевський став багатим власником. При арешті у його зимівниках та хуторах було описано 639 коней, 1076 голів великої рогатої худоби, 14045 овець, 2175 пудів збіжжя.

Та головне, що привертає увагу висвітлення у багатьох джерелах, - те, що коли Калнишевський став кошовим отаманом, великою заслугою його було запровадження землеробства у тих краях. Його попередники цим не бажали займатися і не займалися. Він скасував обмеження, які були у сільського населення для освоєння вільних земель. Сприяв заселенню їх тими, хто займався землеробством. Створив умови для захисту від пограбування запорозьких земель татарами та іншими охочими до того. Створив умови і зацікавив козацькі поселення вирощувати добрі врожаї. Зерно продавалося за межі Запорозької Вольності. Потрібно сказати, що це також драгувало царських урядовців.

Міцне економічне становище Калнишевського, напевне, і сприяло кар'єрі у Січі. Не повністю відомі усі сходинки його урядування. Перша виявлена на сьогодні згадка про Петра Кал-

нишевського належить до 1750 року. Ім'я цього, уже сивочолого 60-річного військового осавула, згадується у зв'язку з переслідуванням у запорозьких степах тодішнім кошовим Григорієм Федоровим озброєних грабіжників. У військових осавулах Калнишевський ходив до 1761 р. У січні 1762 р. його вперше обрали кошовим отаманом. Під час російсько-турецької війни Калнишевський проявив себе талановитим полководцем та керівником козацтва, за що у 1771 році його було нагороджено золотою медаллю з діамантами на Андріївській смужці. А у 1773 році кошовому отаману надали звання генерал-лейтенанта. Хоча запорожці несли прикордонну службу та брали участь у війнах проти Османської імперії, російський уряд завжди ставився до них з підозрою. Особливо це відзначилося під час повстання О.Пугачова у 1773 році, коли козаки підтримували його та мали намір йти на Москву. Цариця, її прибічники боялися козаків, це була сильна, смілива, велика зорганізована сила, про що вони своїми діями неодноразово заявляли і могли заявити.

Царат боявся, що Вольниця окріпне і стане самостійною, незалежною. Тому у 1775 році імператриця Катерина II, щоб позбутися постійного страху від козаків, вирішила ліквідувати Січ, за допомогою війська знищити її. Про те, що цариця боялася козаків, і можливої їх в майбутньої їй непідлеглості на основі самозабезпечення, ефективного господарювання, говорять сторінки її маніфесту, який і був виданий, щоб ліквідувати Січ: «Заводя собственное хлебопашество расторгали они (козаки) тем самое основание зависимости их от Престола Нашего». Про це стверджують багаточисельні джерела.

Коли влітку 1980 року я став працювати у Ромнах, відверто кажучи, особливих пізнань на тему «Калнишевський», що я виклав вище, у мене не було. Володів тією інформацією, яка була у шкільних підручниках з історії, а її було занадто мало, якщо не менше, і висвітлювала вона події у дусі того часу. У сільськогосподарському вузі, в якому навчався, звичайно, історія була не на першому плані, це і зрозуміло. Власне, знав з цієї теми небагато, знав те, що з'являлося у той час у періодичних виданнях, де друкувалося про Калнишевського. Цікавився, посада вимагала володіти інформацією, яка друкувалася у газетах, журналах. І, звичайно, в першу чергу про Роменщину. Працюючи у Ром-

нах, більш-менш ознайомився з історичними пам'ятками про Роменщину, що зберігалися у краєзнавчому музеї, бібліотеках Сум, замовляв книги з Харкова.

Про Калнишевського стало більше появлятися публікацій. У червні 1987 року у район завітав Микола Дмитрович Канішевський, інструктор сектору преси ЦК комсомолу України, який координував роботу молодіжних засобів масової інформації.

Його цікавило питання, як комсомол організовує висвітлення у засобах масової інформації підготовку до збирання врожаю у нашому районі, інші питання з цієї теми. Після бесіди у міськкомі комсомолу, він зайшов до мого робочого кабінету. Ми познайомилися. Він був цікавим співрозмовником. Мені подобався його підхід до вирішення питань роботи з молоддю, він наводив цікаві факти організації роботи з даного питання в інших районах України. Я запропонував побувати у селах району. Побували у Бобрику, Перехрестівці.

І, коли з Перехрестівки поверталися на Ромни, він попросив заїхати у село Пустовійтівку. По дорозі він мені розповів багато про Калнишевського, про церкви, побудовані за його кошт у Ромнах і Пустовійтівці, та багато інших, цікавих історичних фактів, пов'язаних з життям Калнишевського. Він, відчувалося, був добре, ґрунтовно обізнаний з відрізком історії доби Калнишевського. Побував з ним у Пустовійтівці. Відвідали, вірніше, відшукали за допомогою мешканців села, місце розвалин Троїцької церкви, яка була побудована за кошти останнього кошового Запорізької Січі у 1773 році. Канішевський знав детально про історію цієї цінної дерев'яної архітектурної споруди. Намагалися розшукати будинок, бодай місце, де він був побудований і де народився Калнишевський. Зустрічалися зі старожилами, до яких нам рекомендували звернутися сільчани. Побували у окремих місцях села Пустовойтівки і прилеглих. Від Канішевсь-

Канішевський М.Д.

кого я отримав додаткову цікаву інформацію. Він радив зберегти історичні цінності. Про свої враження від поїздки, особливо про Пустовійтівку я розповів голові райвиконкому Мартиненку Олександру Даниловичу, Будаковій Валентині Федорівні, що відала питаннями ідеологічної роботи і була, як мовиться, у курсі справи, хоч і не в деталях, про Троїцьку церкву Пустовійтівки.

Упродовж року Канішевський знову завітав на Сумщину у справах, не минув і Ромен. Ми зустрілися, вже як старі знайомі, і знову пішла розмова про Калнишевського. Я вже володів окремими публікаціями про Калнишевського. Розмова була довгою, цікавою. Канішевський розповідав, що він народився на Черкащині.

У мене, відверто кажучи, склалося враження, тоді я не запитав у нього про це, що Канішевський з'ясовував, шукав, напевне, походження прізвища, Калнишевський, чи Канішевський. Цікавився, чи саме кошовий народився тут, у межах села Пустовійтівки, які збереглися перекази про ті часи і таке інше.

В кінці восьмидесятих постать Калнишевського, як кажуть, була на слуху, стали нею більше цікавитися, повертатись до мало відомих історичних документів.

Десь під кінець квітня 1988 року мені зателефонував Анатолій Іванович Дейнека - начальник Головного управління архітектури і містобудування Сумського облвиконкому. Я з ним був добре знайомий впродов багатьох років, ще з Липової Долини. Анатолій Іванович порадив мені прочитати статтю у журналі «Пам'ятки України», № 3, 1988 року. Вже достоменно не пам'ятаю, хто приніс той журнал і де його відшукали.

На сторінці 51, у рубриці «редакційне листування» читаємо:

«У травні 1987 року члени громадської інспекції Товариства несподівано виявили у селі Пу-

стовійтівці Роменського району Сумської області рештки видатної та широковідомої пам'ятки народної архітектури, що досі вважалася назавжди втраченою. Йдеться про Троїцьку церкву, збудовану 1773 року, коштом останнього кошового Запорізької Січі Петра Калнишевського, котрий був родом з цього ж села.

Вона розташована на його околиці, за 12 кілометрів від міста Ромен і півтора - автотраси Київ - Суми. Зведена з дубових брусів, обшита дошками, споруда зберігалася лише на висоту першого ярусу, бо верхні частини стін на три двозаломні верхи розібрані у 30-тих роках, коли її використовували під клуб. Зараз не використовується, на державному обліку як пам'ятка архітектури не перебуває, стан аварійний (дах напівзруйновано, до середини затікає вода). У первісному вигляді Троїцький храм ґрунтовно дослідив доктор мистецтвознавства професор С. Таранушенко 1929 року. На його думку, «церкву будував один з найкращих майстрів того часу», вона є «одною з найбільш імползантних і величних на Лівобережжі» Цю думку поділяють сучасні дослідники, зокрема, Г. Логвин та С. Верговський, які вважають, що за своїми архітектурно-мистецькими костями знахідка з Роменицини може бути поставлена в ряд таких найвишнчніших досягнень українського народу в галузі архітектури, як Троїцька церква у Пакулі та Вознесенська - у Березні (обидві не збереглися). Але якщо від останніх двох будівель не залишилося нічого, крім мірних креслень, то рівнозначна за мистецькими якостями пам'ятка у Пустовійтівці збереглася на сорок відсотків свого об'єму. Вважаємо доцільним силами Музею народної архітектури та побуту УРСР, реставраційної майстерні та активу Товариства дослідити залишки Троїцької церкви, подбати про її реконструкцію та музефікацію. Справу, правда, ускладнює те, що обмірні креслення С. Таранушенка не збереглися. Однак сучасні методи перспективних побудов дозволять отримати необхідні дані на основі п'яти збережених фотографій первісного вигляду пам'ятки.

Де ж має знаходитись відновлений шедевр? Мабуть, не доцільно переносити його до Києва, адже не можна нескінченно розширювати музей просто неба. Разом з тим, пам'ятку навряд чи вдасться зберегти й у Пустовійтівці. Пропонується рішення

незвичне для нашої пам'яткоохоронної практики: відновити її за 12 кілометрів від села у Ромнах, на місці втраченої у 1907 році Покровської дерев'яної церкви, спорудженої у 1765 році тим же майстром, і коштом того ж таки Калнишевського. Місце не забудоване, воно завжди відігравало провідну роль у формуванні композиції міста: церква, що тут стояла, була однією з його головних архітектурних домінант, відзначала головну вулицю, в'їзд до міста (зараз вулиця Леніна).

На нашу думку, таке вирішення проблеми збереження видатної пам'ятки народного дерев'яного будівництва сприятиме збагаченню культурної спадщини і започаткує новий етап пам'яткоохоронної діяльності Товариства. Можливо, громадськість республіки порадить, як краще зберегти віднайдений скарб?

**Бюро громадської інспекції Республіканського
правління товариства.**

Стаття спонукала до дій, до дій конкретних. І діяти, в першу чергу, доводилося місцевій владі. Були ще живі, як можна сказати, свідки часів Калнишевського у вигляді розвалин Троїцької церкви у Пустовійтівці. Бажано було їх зберегти як історичну архітектурну цінність. Особливу турботу проявляв Дейнека А.І., правда, порадами. Всі розуміли, що потрібно зберегти. А як? Створили комісію для вивчення можливості відновлення, реставрації чи то будівництва. Практично відвідали ті розвалини всі, хто був причетний до того, неодноразово виїздив і я, радилися, як поступити. І чим більше вникали у стан справ, приходили до висновку, що реставрувати споруду у районі, якщо і підключити місто Ромни, - таких можливостей немає. Та й спеціалісти у вищевикладеній статті на це наголошували, що навряд удасться зберегти її у Пустовійтівці. Робота вимагала спеціальних знань, умінь, наявності фахових будівельників-реставраторів, матеріалу, коштів і таке інше. Проїшов рік, питання обговорювалося, розглядалося, вивчалось. Поштовхом для прискорення його вирішення, вірніше, для його розгляду, на виконкомі з прийняттям відповідного рішення, був лист за підписом Дейнеки А.І. на адресу районної влади. Лист розглянули на засіданні райвиконкому, де було прийнято:

«Рішення від 16 травня 1989 року №101. «Про колишнє культове приміщення в селі Пустовійтівка».

Розглянувши матеріали обстеження бувшого культового приміщення у селі Постовійтівці, враховуючи його аварійно-технічний стан, приймаючи до уваги статтю, опубліковану у журналі «Пам'ятки України», № 3, 1988 року, лист начальника Головного Управління архітектури і містобудування т. Дейнеки А.І., виконком Районної Ради народних депутатів ВИРІШИВ:

1. Завідуючому відділом культури райвиконкому т.Полюян М.М. спільно з відповідальним секретарем товариства охорони пам'ятників історії і культури т. Купченко Г.М., головним архітектором т. Левадним В.С., розглянути з Головним Управлінням архітектури і містобудування облвиконкому, із зацікавленими обласними і республіканськими та іншими організаціями питання цілеспрможності постановки бувшого приміщення Троїцької церкви у селі Пустовійтівка на державний облік. При позитивному вирішенні питання ходатайствувати перед ними про відшукування коштів і підрядчика для проведення відновлювальних робіт.

Голова виконкому: І.М. Рішняк

Секретар виконкому: Л.М. Хміленко.»

Такий мало зміст рішення. Викладено у копії. Його було не так і просто приймати у ті часи в силу різних причин і обставин. У окремих керівників були різні на те погляди. Прийняти рішення виконкому про збереження розвалин церкви, виділення коштів було непростим, при тій умові, що було надто багато питань, які невідкладно потрібно вирішувати і виділяти кошти. Всі присутні на засіданні виконкому обговорювали, радилися, запитували один-одного, а пропозиції ніхто не вносив. Більшість членів виконкому, після обговорення, зрозуміли, що то - велика історична цінність. І ми будемо причетні до її збереження. Як член виконкому, я був присутній, на засіданні. І.М. Рішняк - голова виконкому, який був зацікавлений у прийнятті рішення, ми з ним погодили його, і сам чекав, що скаже перший. Рішення я ініціював і підтримав. Я був переконаний не тільки у тому, що необхідно приймати дійове рішення, а й діяти. Відверто кажучи, на мене впливала та розсудлива, аргументована розмова з дієвою зацікаленістю і порадами Миколи Канішевського. Більше

мені не випадала нагода того часу спілкуватися з іншими, хто б міг говорити із такою обізнаністю і переконливістю на дану тему. Це сьогодні окремі, котрі нічого конкретного не зробили і не несли відповідальності (нехай мене пробачать) виявляються такими далекоглядними цінителями старовини, історичних цінностей і справедливості. Заднім числом, та тим більше, коли пройшло майже тридцять років від того, - всі далекоглядні. Не буду називати прізвищ. Тому, висвітлюючи це питання, посиляюся не на слова, які розповідають окремі, а на рішення райвиконкому того часу.

Рішення райвиконкому від 16 травня 1989 року було направлено і розглянуте, як мовиться, у вищих зацікавлених інстанціях, яким було адресоване. Ми не помилялися, що робота то була для району непосильна. І після того розгляду райвиконкому довелося приймати нове рішення.

Зокрема: Рішення від 19 вересня 1989 року № 160:

«Про передачу остатків культового приміщення в селі Пустовійтівка заповіднику на острові Хортиця».

Розглянувши матеріали обстеження бувшого культового приміщення у селі Пустовійтівці, листа директора Державного історико-культурного заповідника на о. Хортиця, листа Головного Управління архітектури і містобудування т. Дейнеки А.І., враховуючи історичне значення особи останнього кошового Запорізької Січі Петра Калнишевського, виконком районної Ради народних депутатів

ВИРІШИВ:

1. Дозволити Пустовійтівській сільській раді передати залишки дерев'яних бубівель бувшої Троїцької церкви Державному історико-культурному заповіднику на о. Хортиця.

2. Пустовійтівській сільській Раді, відділу культури, архітектору району до 25 жовтня 1989 року розробити заходи по увіковічненню пам'яті П.Калнишевського і подати їх на затвердження виконкому з визначенням джерел фінансування.

Голова виконкому **І.М. Рішняк**

За секретаря виконкому **П.П. Лаврик.»**

Наближалось 300-річчя від дня народження Петра Івановича Калнишевського. (Народився 1690 року, помер 1803 року). Пос-